

KARAMAN EYÂLETİNE AİT BİR KÂNÛNNÂME SÛRETİ

Bayram ÜREKLİ* - Doğan YÖRÜK**

ABSTRACT

Kânûnnâme is a term which is used for journal or book that is arranged by the orders and commands of sultans about örfî laws, excluding the şer'î law in Ottoman Empire. The convention of kânûnnâme preparation in Islamic governments depends on two sources as old cultures of Middle East and the experience of Turkish-Mongolian government. Truly, it is known that the laws and the morals have been prepared for public order and private order in Asian Huns, Gök-Turks, Danube Bulgarians and Mongolians. Ottomans also have gone through some arrangements, from the beginning, about the public order and about the subjects of administrative and financial structures.

Ottoman kânûnnâmes are divided into five essential groups according to their form and content. The first is the kânûnnâmes that are published by the sultan as ferman and berât. The second is Sandjak kânûnnâmes. The third is the kânûnnâmes for the special groups as yaya-müsellem. The fourth is the kânûnnâmes about the administration of government. And the fifth is the common Ottoman kânûnnâmes that are also named as Kânûnnâme-i âl-i Osman.

Key Words: *Kânûnnâme, Karaman State, Re'âya, Sipâhi*

Giriş

Aslı Yunanca olan kânûn kelimesi; İslam hilâfetinin Suriye ve Mısır'da Bizans idâresine vâris olduğu zamanlarda eskiden kalmış vergiler için kullanılmış, sonraları ulu'l-emrin sırf kendi otoritesine dayanarak çıkardığı her türlü emirlere tesmiye olunmuştur¹. Kânûnnâme ise, Osmanlı İmparatorluğu'nda şer'î hukûkun dışında örfî hukûka ait olmak üzere padişahların emir ve fermanlarının

* Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

** Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Araştırma Görevlisi.

¹ Anhegger, R.-İnalçık, H., *Kânûnnâme-i Sultânî Ber Mûceb-i Örfî Osmânî II. Mehmed ve II. Bayezid Devirlerine Ait Yasaknâme ve Kânûnnâmeler*, Ankara 1956, s.X.

bir araya getirilerek tertip edilen mecmua yada kitap yerine kullanılan bir terimdir². Bunlar umûma ait olabileceği gibi muayyen bir zümre veya sahaya mahsus da olabilirdi. Bazan kanun yerine “yasa” veya “yasak”, kânûnnâme yerine de “yasaknâme” tabirlerinin kullanıldığı görülmektedir³. Özellikle, orta asya Türk devletlerinde, Akkoyunlular, Moğollar ve Timurlular’da yasa, yasak ve yasaknâme terimleri kullanılmıştır⁴. Osmanlıların ilk devirlerinde de bu terimlere sıkça rastlanılmaktadır⁵.

İslam devletlerinde kânûnnâme hazırlama geleneği, eski orta doğu kültürleri ile Türk-Moğol devlet tecrübesi olmak üzere iki kaynağa dayanmaktadır⁶. Gerçekten de Asya Hunları’nda, Gök-Türkler’de, Tuna Bulgarları’nda, Moğollar’da kamu ve özel hukuku düzenleyen töre ve yasaların hazırlandığı bilinmektedir⁷. Osmanlılar başlangıçtan itibaren kamu düzeni, idarî ve malî yapıyı ilgilendiren konularla ilgili olarak bir takım düzenlemelere gitmişlerdir. Kuruluş devrinde pazarlardan alınacak bâcların mikdarına, yaya denilen askerî sınıfın teşkilâtına ve tımarlı sipâhilerin hak ve vazifeleri ile yeniçeri ocağına, kıyafet ve sikke meselelerine, mahkeme harçlarına ait emir ve talimat gibi, tarihi kaynaklarda görülen müteferrik icraat ve teşkilât bu hususa örnek olarak zikredilebilir⁸.

Osmanlı Kânûnnâmeleri şekil ve muhteva bakımından beş temel gruba ayrılır. Bunlardan birincisi padişahın ferman ve berat şeklinde yayınladığı kânûnnâmelerdir. İkincisi sancak kânûnnâmeleridir. Üçüncüsü yaya müselleme gibi özel gruplara ait kânûnnâmelerdir. Dördüncüsü devlet yönetimi ile ilgili kânûnnâmelerdir. Beşincisi ise umûmi Osmanlı kânûnnâmeleridir ki bunlara kânûnnâme-i âl-i Osman’da denir⁹.

Bu kânûnnâme şekillerinden bizi ilgilendireni sancak kânûnnâmeleridir. Zîra incelediğimiz metin bu gruba girmektedir. Osmanlılar bir yeri kendi topraklarına kattıkları zaman oranın idaresi için bölgeye has kânûnnâmeler hazırlarlardı. Hakimiyet altına alınan yerdeki eski kânûnlar zamanla ya kaldırılır yada sisteme uydurulurdu. Karaman vilâyetine ait kânûnlarda da Osmanlılardan önceki Karamanoğulları’na ait uygulama ve referanslar bulmak mümkündür. Bu tip kânûnlar hemen hemen her sancak için hazırlanmıştır. Ancak kânûnnâmesi bulunmayan sancakların olduğu da unutulmamalıdır.

Karaman vilâyetine ait kanunlar M. Ferit Uğur, Ö. L. Barkan, İ. H. Konyalı ve Irene ve Nicoara Beldiceanu’lar tarafından incelenmiştir. F. Uğur,

² Ö. L. Barkan, “Kânûnnâme”, *LA*, Eskişehir 1997, s.185; M. Z. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, İstanbul 1993, s.162.

³ Ö. L. Barkan, “Kânûnnâme”, s.185.

⁴ Halil İncalcık, “Kânûnnâme”, *EP*, IV, 1965, s.562; Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kânûnnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri*, I, İstanbul 1990, s.78-81.

⁵ Bkz. Anhegger, R.-İncalcık, H., *Kânûnnâme-i Sultânî Ber Mûceb-i Örfî Osmânî*.

⁶ H. İncalcık, “Kânûnnâme”, s.562.

⁷ A. Zeki Velidî Togan, *Umumî Türk Tarihi’ne Giriş*, İstanbul 1981, s.386-388; İbrahim Kafesoğlu, *Türk Millî Kültürü*, İstanbul 1983, s.233-235.

⁸ Ö.L. Barkan, *XV ve XV inci Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Ziraî Ekonominin Hukukî ve Malî Esasları*, I. Kanunlar, İstanbul 1943, s.XX; Aynı Mücellif, “Kânûnnâme”, s.186.

⁹ H. İncalcık, “Kânûnnâme”, s.563-565.

H.1143/M.1730 yılında istinsah edilen ve bizim de incelememize konu olan kânûnnâmenin çok az bir kısmını 1937 yılında, Konya mecmuasında neşretti¹⁰. Daha sonra Barkan, 1943 yılında, yayınladığı eserinde Karaman'a ait 1518, 1522¹¹ ve 1575 tarihli kânûnnâmelere de yer verdi¹². Barkan da olmayan bir kânûnnâme Beldiceanu'lar tarafından yayınlandı¹³. İ. H. Konyalı, daha önce yayınlanan bu kânûnnâmelerden bazılarını tekrar ele aldı¹⁴. A. Akgündüz, 1993'te yayınladığı "Osmanlı Kânûnnâmeleri" isimli eserinde, Karaman vilâyetinin 1518 ve 1522 tarihli kânûnnâmelerinin yanında, Beldiceanu'ların Fransızca olarak tıpkı basımını verdikleri Paris Milli Kütüphânesi'nde bulunan kânûnnâmeyi Latin harfleriyle verdi¹⁵. Yine aynı yıl içinde M. Akif Erdoğan, Karaman vilâyetine ait kânûnnâmeleri bir makalede topladı¹⁶. Paris Milli Kütüphânesi'ndeki kânûnnâme, Erdoğan tarafından da Latin harflerine aktarıldı. Akgündüz ve Erdoğan'nun çalışmalarının basım tarihi 1993'tür. Bunun dışında, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'ndeki 104 numaralı Tahrir Defterinde bulunan Karaman vilâyeti kânûnnâmesi ilk defa Erdoğan tarafından neşredildi. Her ne kadar daha önce bu kânûnnâmeden faydalanılmış ve tanıtımı yapılmışsa da¹⁷ Latin harfleriyle çevrilmemiştir. Son olarak da Karaman eyâletindeki Develü Karahisar'a ait 1476 tarihli ferman şeklinde bir Kânûnnâme, 1996 yılında Şinasi Tekin tarafından yayınlanmıştır¹⁸.

Bizim yayınladığımız kânûnnâme ise, Mevlâna Müzesi M. Ferit Uğur kitapları arasında 1174 numarada kayıtlı iki bölümden oluşan bir mecmua kitabının ikinci bölümünde yer almaktadır. Kitabın müellifi Naw'i Yahya'dır¹⁹. Ancak II. Bölümün kim tarafından düzenlendiği belli değildir. I. bölümün istinsahı H.1136/M.1723, II. bölümün istinsahı ise H.1143/M.1730 yılında yapılmıştır. Baş tarafı eksik olan kânûnnâmenin ases, boyahâne, Lârende şehrine ait bâc ve sâir rüsûm, su taksimi, esâmi-i re'âyâ, raiyyet resmi gibi kânûn maddeleri ya tamamen yada kısmen eksiktir. Bunun yanında, burada, *fasl-ı der-beyân-ı icmâl-i evkâf ve emlâk der-vilâyet-i Karaman* başlığı ile devam eden bölüm, mevcut Karaman vilâyetine ait kânûnnâmelerde yer almamaktadır. Burada Karaman eyâleti

¹⁰ M. Ferit Uğur, "Eski Karaman Vilâyetine Ait Kanunlar", *Konya Mecmuası*, VI-VII, Konya 1937, s.379-385, 433-438; Aynı müellif, "Karaman Vilâyetinde Atçekenler Kanunu", *Konya Mecmuası*, VIII, Konya 1937, s.508-512.

¹¹ Kânûnnâmenin, içinde bulunduğu TT 387 numaralı defterin tarihi hakkındaki tartışmalar için bkz. Doğan Yörük, *XVI. Yüzyılda Aksaray Sancağı* (S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya 2002, s.7-8.

¹² Ö. L. Barkan, *Kanunlar*, s.39-47, 55-56.

¹³ Nicoara Beldiceanu-I. Beldiceanu-Steinherr, "Recherches Sur La Province De Qaraman Au XVIe Siecle", *JESHO*, XI, Leiden 1968, s.2-129.

¹⁴ İ. H. Konyalı, *Âbideleri ve Kitâbeleri İle Niğde Aksaray Tarihi*, İstanbul 1974, s. 770-773, 809-812.

¹⁵ A. Akgündüz, *Osmanlı Kânûnnâmeleri*, III, İstanbul 1993, s.305-351.

¹⁶ M. Akif Erdoğan, "Karaman Vilâyeti Kânûnnâmeleri", *OTAM*, IV, Ankara 1993, s.467-516.

¹⁷ Heath W. Lowry, "The Ottoman Liva Kanunnames Contained in the Defter-i Hakani", II, *OA*, İstanbul 1981, s.43-74.

¹⁸ Şinasi Tekin, "Fatih Sultan Mehmed Devrine Âit Bir İnşâ Mecmuası", *JTS Abdülbaki Gölpinarlı Hatıra Sayısı II*, Volume 20, 1996, s.276-282.

¹⁹ Abdülbâki Gölpinarlı, *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu*, III, Ankara 1972 s.433

tahrir eminlerinin ilk beşinin kimlikleri verilmektedir. Bunların Mevlâ Baldırzâde (?)²⁰, Murad Çelebi, Haydar Çelebi, İbn-i Kemal ve Bâyezîd emîn oldukları belirtilmektedir. Ayrıca Fatih'in emri ile evkâf ve emlâklerin timara çevrildiği, II. Bâyezîd'in culûsu ile mensuh olan evkâf ve emlâkin tekrar eski hallerine ircâ edildiği anlatılmaktadır. Koçhisar tuzlası ile de ilgili bir bölüm bulunmasına rağmen söz konusu maddenin eksikliğinden dolayı kânûn maddesi tam olarak anlaşılammamaktadır.

Kanûnnâmede genel olarak şu başlıklar yer almaktadır: Karaman vilâyetindeki zimmîlerin durumu, bâclar ve kantar resmi, kapan, şem'hâne, ihtisâb, deştânî gerdek ve arûsâne, tapu resmi, bezirhâne, mîrâbiye, çiftlik, re'âyâ ile sipâhi arasındaki ilişkiler, ocrtakçılar, ağnâm ve âsiyâb resmi; sipâhizâde, zâviyedâr, imam ve müezzin gibi muâflar; otlak ve kışlak resmi, cürüm ve cinâyet, asel ve küvvâre, keten ve kendir, narh-ı gallât, Medîne-i Münevvere vakfı arazisi, suğlalar, Karaman vilâyeti evkâf ve emlâk icmâli, malikâne ve divânî, sipâhizâdegân, serbest timar, avâriz, Kayseri'deki yörük ve re'âyânın durumu ve son olarak da Karaman vilâyetindeki atçekenlerden bahsedilmektedir.

Kânûnnâmenin bir kısım yerlerinin eksik olduğu yukarıda belirtilmişti. Eserin, dili çok bozuk bir kâtip tarafından yazılmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu bozukluğu gidermek için metindeki sayfa boşluklarına ve satır aralarına düzeltmeler yapıldığı görülmektedir. A. Gölpınarlı, bu ilavelerin Ferit Uğur tarafından, eline geçen bir diğer nüsha veya buna benzer bir başka Karaman Kânûnnâmesi ile karşılaştırarak yapıldığını söylemektedir²¹. Biz burada daha çok Akgündüz'ün yayınladığı Paris Milli Kütüphanesindeki Kânûnnâmeye dayanarak karşılaştırmalarda bulunduk. Akgündüz, Latin harflerinin yanında metnin orjinalini de verdiği için her ikisi ile kıyaslama imkanı doğmuştur. Düzeltilmeler, eksiklikler ve fazlalıklar bu metne göre yapılmıştır. Bu metinde olmayan Karaman evkâf ve emlâk bahsi ile Koçhisar tuzlasına ait bölümde Ferit Uğur'un notları dikkate alınmıştır. Esas metinde olmayan sonradan ilave edilen kısımlar ise italik yazı karakteri ile belirtilmiştir. Bunun yanında her iki metindeki kelime ve cümle bozuklukları düzgün olan metne göre yapılmış ve bunlar açıklamalar kısmında gösterilmiştir. Açıklamalar bölümünde yer alan satır numaraları orijinal

²⁰ Burada Karaman vilâyeti tahrir eminlerinden ilkinin Baldırzâde olduğu belirtildiği halde Kadı Muslihiddin'den hiç bahsedilmemektedir. Oysa TK 564 numaralı, 1881 tarihli, Karaman Evkâf ve Emlâk defterinin Kadı Mushiddin tarafından tertip edildiği bilinen bir gerçektir. Ancak Uzluk, Kadı Muslihiddin'den önce Baltaoğlu adında bir kişinin Karaman vakıflarının teftişini yaptığını söylemektedir. Bkz. F. Nâfiz Uzluk, *Fatih Devrinde Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi*, Ankara 1958, s.5-6; Bunun yanında evkâf ve emlâk defterinin 64. sayfasındaki, Mevlâna Ebûbekir Malikânesi için, *bu zâtın yetimleri tasarrufunda sâbıkan mukarrer Baltaoğlu defterinde mukarrer kaydolunmuş bâkâ temessüke ittilâ' olunmadı* kaydı düşülmüştür. Bkz. F.N.Uzluk, *Karaman Eyâleti*, s.64. Buradan da anlaşılacağı üzere Karaman Eyâleti'nin ilk tahriri Baltaoğlu (Baldırzâde), ikinci tahriri ise Kadı Muslihiddin tarafından yapılmıştır. Ancak Baltaoğlu'nun bu tahriri ne zaman yaptığı belli değildir.

²¹ A. Gölpınarlı, *Mevlânâ Müzesi*, s.433.

metne göre verilmiştir. Paris nüshası için, Paris Milli Kütüphanesinin baş harfleri kısaltılarak (PBN) Ferit Uğur için de (FU) kullanılmıştır.

KÂNÛNNÂMENİN METNİ

[90/a] Kemâkân mukarrerdir ve mütevassitü'l-hâl olanların cizyeleri otuzdan ekall olmaya ve fukarâsının otuzdan ziyâde ve ekall olmaya ol defter ile vilâyet kadısı ma'rifetiyle cem' idüb noksan olanların nevyafteden tekmîl ideler ve cizye cem'ine mübâşir olanların defterin hîn-i tahrîrde ve zimmîlerin esâmîsine tatbîk olundukda ekserinin ismi mutâbık gelmeyüb mübâşirler ehl-i kalem olmadığından mıdır nedendir ma'lum olmadı hâliyâ yazılan esâmî-i re'âyânın ittifâkıyla kayd olunmuşdur ve Karahisar-ı Develü kadılığından vâkı' olan ba'zı keferesinin cizyesini Yahyalu oğulları ber vech-i timar musarrıf olub ve kazâ'-i Ermenak'da Yava oğulları ba'zı kefere cizyesinden ber vech-i timar tasarruf iderler imiş hâlâ anlardan alınub asıl cizye defterine ilhâk olunmuşdur vilâyet-i Karaman'da Beğşehir kazâsında vâkı' olan Gesi nâm karye ki Konya'da Ata Bek Medresesi'nin kadîmü'l-eyyâmdan vakfına mülhâkdır ve Konya'da Sultan Alâ'eddîn Câmi'ine mevkûf Silye nâm karyenin cizyesinden ma'adâ cümlesi hâss-ı humâyûna tâbî'dir emirle hâlâ şehzâde civân baht tâle bekâhü hazretlerinin [90/b] hizâneleri için zabt olunub ve esâmî-i ehl-i zimmet işbu mufassal defterde mestûr kılınmışdır eğer re'âyâ ketm idüb yazılmamış var ise ra'iyet oğlu ra'iyetdir ve hâric vilâyetden dahi gelüb Karaman'da tevattun idenler dahi bu defterde mestûr değildir denilmeyüb cizyeleri eğer âher vilâyetde yazılı harâc güzâr olduğu üzre sûret-i defter ibrâz etmemekle ma'lûm ve muhakkak olmaya cizyeleri alına ve Karahisar'da ve Ürgüb Kazâsı'na tâbî' beş kıt'a karyenin cizyeleri vilâyet-i 'Arabiyye tâbî' olub Haleb hazînesine teslim olunur mufassal defterde ana işâret olunmuşdur

Kânûnnâme-i zimmîyân-ı Liva-i Kayseriyye: ve Liva-i Kayseriyye zimmîlerinin cizyesi ashâb-ı timar tasarrufunda idi hâlâ anlara bedeli virilmeyüb ve Karaman Beğlerbeğisi'nin terakkîsiçün zikr olunan vilâyetin cizyesi emr-i humâyûnla müşârun ileyh mîr-i mîrân ta'yîn olundı âher beğlerbeğiye 'âdet-i kadîme üzre hâsıl yüz kerre yüzbin akçe 'inâyet olunmuş zikr olunan cizye sâir vilâyet-i Karaman zimmîlerinin cizyesi gibi havâss-ı humâyûnçün zabt olunması havâss-ı humâyûn defterleri hımlına kayd olunmuşdur [91/a]

KÂNÛNNÂME-İ AHVÂLİ VİLÂYET-İ KARAMAN BER-MÛCEB-İ TAHRÎR-İ CEDÎD BE-EMR-İ SULTÂNÎ NÂFİZ-İ KARAMAN

Ahvâl-i resm-i kantar

Ahvâl-i resm-i kapan-ı dakîk der-şehir-i Konya

Ahvâl-i şem'hâne-i Konya

Ahvâl-i ihtisâb der-nefs-i Konya

Ahvâl-i 'asesân-ı Konya el-mahmiye boyahâne

Resm-i boyahâne

Resm-i bâc-ı bâzar şehir-i Lârende

- Ahvâl-i mîrâbiye nefis-i Konya
 Ahvâl-i taksîmât-ı nehr-i Konya
 Resm-i deştânî der-vilâyet-i Karaman
 Resm-i gerdek ve ‘arûsâne vilâyet-i Karaman
 Resm-i tapu ve bezirhâne der-vilâyet-i Karaman
 Taksîm-i âb-ı Karahisar-ı Develü ve Konya
 Kânûn-ı resm-i çift ve bennâk ve caba ve zirâ’at çiftliğe ve mikdâr-ı ‘arz-ı çiftlik ba’de ez vefât-ı sâhibeş verese-i müteveffâ ve resm-i çift hâric reâyâ
 Ahvâl-i müteferrika müte’alik be-re’âyâ ma’a sipâhî ve iş’â (?) çiftlik
 Ahvâl-i kânûn-ı ortakçıyân
 Kânûn-ı resm-i ağnâm ve asiyâb
 Kânûn-ı sipâhizâde ve zâviyedâr ve imam ve müezzin
 Kânûn-ı çiftlik-i re’âyâ ki zirâ’at itmeyüb boz kalur
 Der-beyân-ı re’âyânın mu’tak kulları ahvâli
- [91/b]** Kânûn-ı reâyânın fevt olanların çiftlikleri evlâdına ale’s-seviye müteallik olub ‘âmilin dahli olmadığı
 Kânûn-ı Karaman’da resm-i ganem sipâhiye kayd olub sancak beğlerine ümerâsına ref’ olunduğu
 Der-beyân-ı resm-i otlak ve resm-i kışlak
 Kânûn-ı cerâyim ve cinâyet ve resm-i ‘öşr-i ‘asel
 Kânûn-ı ketândan ‘öşür alınub salâriye kayd olunmadığı bi’l-meccânân penbenden ve haşhaşdan ba’zı ortakçı merfû’ olundu der-kazâ-i Seydişehir
 Ahvâl-i suğlahâ-yi vilâyet-i Karaman
 Ta’yîn-i narh-ı gallât ber-mûceb-i defter-i kuzât
 Ahvâl-i ba’zı re’âyâ ki âher topraklarda sâkinlerdir
 Ahvâl-i ba’zı ortakçıyân-ı mensûh ravenhâcılık (?) İç-il ve memleha
 Kânûn-ı salâriye vakf-ı Medîne-i Münevvere
 İcmâl-i ahvâl-i evkâf ve emlâk
 Kânûn-ı mukâseme mahsülât-ı gallât malikâne ve divâni ber-vech-i münâsafa
 Kânûn-ı ahvâl-i timar-ı serbest
 Kânûnnâme-i cem’-i ‘avâriz
 Kânûn-ı sipâhizâdegân-ı eşkünci der-vilâyet-i Karaman
 Kânûnnâme-i cizye-i zimmîyân der-vilâyet-i Karaman
 Kânûnnâme-i yörükân-ı Kayseriyye
 Kânûn-ı esb-keşân sûret-i icmâl-i mazmûn ve muhlas ve mûcib
 Kânûnnâme-i vilâyet-i Karaman ki defter-i ‘atîk üslûbunca mutâbıkdır bu minvâl üzre mukarrerdir ki şerh olunur gayri ez-liva-i Kayseriyye tâbi’-i vilâyet-i mezbûre **[92/a]** ol livanın kânûnnâmesi mufassal defterin zuhruna kayd ve tahrîr olunmuşdur

Bâclar ve kantar resmi baclâr husûsiyâtı Konya'da köhne defterlerde mufassal yazılmışdır ve her cinsi ta'yin olmuşdur yüklü olandan ikişer akçe alınur ve ba'zı mu'ayyen ecnâs taşradan gelüb satılsa kırk akçeden bir akçe alınur ve turvende yemiş yüküne bir akçe alınur vefretle olıcak iki üç yüküne bir akçe alınur çıra yükünden bir akçe alınur ve odun yükünden ki kal'aya gire kapu bekleyen yükde bir alur imiş ve sâir ahmâlde Karaman'da kapu resm-i deyü dört yüke bir akçe alınur imiş min ba'd nesne alınmaya deyü defter-i 'atîk kânûnnâmesinde mestûrdur kemâkân men'-i mukarrerdir şimdiki halde kapucuların timarları vardır yemiş yükünden ma'adâ nesne alınmaya deyü mukarrer olundı hâlâ şehirde deve ile gelen piriñç yükünden iki akçe resm-i kantar ve iki akçe bâc alınur ve incir ve üzüm ve leblebi dahi bunun gibidir ve bal ve yağ ve hınna ve penbe ve şekerden ve bal mumundan ve şîr-i revgandan üç batmandan bir akçe resm-i kantar alınur ve sabundan dahi bunun gibidir [92/b] ve bir merkeb yükü yükde bir akçe alınur bir tahta arabasından bir aded tahta alınur şehirlerde mülk ya'ni ev ve değirmen ve bağ ve dükkân satılsa bâc alınmaz ve bazâr olmayan köylerde her ne satılsa bâc yokdur esir satılsa iki akçe bâyi'den ve iki akçe müşteriden bâc alınur *at ve katır ve bargir satılsa iki akçe alandan ve iki akçe satandan alınır* ve merkeb ve sığır satılsa bir akçe müşteriden ve bir akçe bâyi'den alınur deve satılsa altı akçe bâc alınur koyun satılsa iki koyuna bir akçe alınur taşradan koyun götürüb *boğazlasa satsa ana dahi iki koyuna bir akçe bâc alınur ammâ yerlü kassâb koyun boğazlayub satsa dört koyundan bir akçe kanâre bâcı alınur sığır boğazlatub satılsa bir akçe bâc alına bundan ziyâde alınmak memnû' ve merfû'dur*

Kânûn-ı resm-i kapan-ı dakîk deve ile bazara un gelse yüküne iki akçe resm-i kantar alınur ve iki akçe bâc alınur ve at ve katır yükünde iki akçe ve merkeb yükünden bir buçuk akçe resm-i kantar alınur ve iki akçe bâc alınur vallâhü e'lem

Kânûn-ı şem'hâne-i nefsi Konya bir vukıyye şem' dört beş akçeye alınsa *'âmil* ve mübâşir on akçeye sata ziyâdeye satmaya ammâ şem'hânedan hâric şem'-i 'aselden mum dökmek ve satmak yasaktır cerîmesi şem'hâne 'âmiline müteallikdir bâd-ı hevâya tâbi' değildir

Kânûn-ı ihtisâb-ı şehir-i Konya elmahrûse [93/a] taktîr itmişlerdir imdi Bursa'da boyanan boğâsi ve zikr olunan renkâmiz boğâsiler tamgalanmak Bursa'da 'âdet değilse bunda dahi tamgalanmaya ve kara boyayla boyanan bez ve kaftana dahl oluna gelmedi ise kemâkân dahl ittirilmeye bu husûs vilâyet kadısına müfevvaz kılındı müslümanlar üzerine ihdâs-ı bid'ate rızâ virmeüyüb hilâf-ı kânûn olan hâdis-i bid'at-ı men' ve def eyleye

Kânûn-ı resm-i deştânî der-vilâyet-i Karaman 'ale'l-umûm sipâhiye hâsıl kayd olunmuşdur mîrliva dahl eylemez vilâyet-i Karaman'da bir kişinin atı ve katırı veya öküzü ekine girse davar başına beş çomak urub ve beş akçe cerîme alına inek girse dört çomak ve dört akçe alına *küffârın kara canavarı girse canavar başına ikişer çomak ve ikişer akçe alına* ammâ mukaddemâ her kişiye nidâ ve tenbîh ideler eslemeyüb davarını hıfz itmeyen kimseleri ki gallâta ve terekeye

ziyân ve hasâret idüb içme davar girmiş ola kadı marifetiyle Zîyâfli itdürüb bu veehle ta'zîr-i bi'd-darb ve ta'zîr-i bi'l-mâl ideler ki her kişi davarım saklaya hem gaile sahibine ve hem sipahinin öşür ve salâriyesine noksan müteveccih olmaya ve eğer kasaba ve köy yanında yahud aralarında ya davar [93/b] suvadı yanında ve mer'ası kurbünde ziraat olunmuş gaile olursa davar uğrağı ola ekin sahibine avlağı itdirmek teklif oluna şöyle ki ihmâl ve taksir ideler kavli mesmû' olmaya ve ziyânı tazmin ve sahib-i davar ta'zîr olunmaya

Kânûn-ı resm-i gerdek ve 'arûsâne der-vilâyet-i Karaman

'umûmen resm-i gerdek ve 'arûsâne a'lâsı bâkire kızıdan altmış akçedir evsâtü'l- hâlden yirmi akçedir cem'-i vilâyet-i Karaman'da serbest kayd olan ze'âmet timarlardan ma'adâ nisf-ı sipâhiye ve nisf-ı âheri emîrâne deyif mirlivaya hâsıl kayd olunmuşdur

Kânûnnâme-i resm-i tapu der-vilâyet-i Karaman 'umûmen sipâhiye hâsıl kayd olunmuşdur mirliya *asla* dahi eylemez karyelerde ev yeri tapusunun a'lâsı elli akçedir evsâtı otuz akçedir ednâsi on akçe ve sipâhi cebrle ve zulümle *raiyyetini* kovsa yerine gelincek resm-i tapu aknmaya feemmâ raivyet kendü ihtiyâriyla *damın ve yurdun* yurdun terk idüb gitse sipâhinin, olur kime dilerse tapuya virilür

Kânûn-ı resm-i bezirhâne der-kasabât ve kurâ her bezirhânededen resm yılda yirmibeş akçe mukayyedir amma İçil'e tâbi' Mud kazâsında bezirhânelerin rûsûm-ı ziyâde alma deyü defter-i 'atıkde *mukayyed* [94/a] bulunmuşdı ol resm edâsından halk teşekkî ve tezallüm itmeğın bir mikdar tahfif olunub nisfi mukarrer kılınmışdır her yerde müstakilen ana işaret olunmuşdur

Kânûn-ı resm-i bâc ve şâir rûsûm-ı şehir-i Lârende tâbi'-i liva-i Konya *bâc-ı gallât* her yirmi akçede bir akçe almur her hımlı tuzdan iki akçe almur kirpas ve penbe İlimlından iki akçe almur hımlıdan eksik olub kıt'a ile satandan *yirmi ^irada bir akçe alınur kalıçe hımlından iki akçe hımlı bo^ub satandan* kırk akçede bir akçe almur incir ve boğâsi hımlından ikişer akçe almur yün İlimlından iki akçe almur ve İllâki hımlı bozub bey' ideler kırk akçede bir akçe almur kul ve cariyyeden ve deveden her re'sine sekiz akçe almur *at ve katırdan dörder akçe alınur* segen (?) ve desti ve kürk hımlından iki akçe almur koyun satılsa ikisine bir akçe almur bir tulum peynirden iki *akçe* alınur

Kaziye-i ahvâl-i mîrâbiye-i Konya el-mahrûse ber-mûceb-i itti- fâk-ı ehl-i vukûf ve defter-i Mevlânâ Hacı Ali kadı-i Konya Konya'da mîrâbiye husûsunda kânûn-ı kadîmdir ki bir dönüm bağdan otuz akçe almur ve iki akçe şâkirdâne almur ve bağlar suvarıldığı vakit her içdikçe dönümüne sekizer akçe virilür ve yer suvanlub gönen ola yani ziraat olmayan hâlî yer suvarıla dönümüne dörder akçe almur *ve dönüm dahi dört evlekdür ve gök tabıl suvanlsa anın dahi dönümüne dörder akçe alınur* ve suvarılan yerden bir baş 'öşr almur şehir sınırında ve bir baş 'öşr dahi vakfa [94/b] vakıf sahibi alur mülk ise mülk sahibi alur ve ba'zı yerler serbest kayd olmağın nesne alınmaz Hazreti Şeyh Sadreddin Konevî ve Mevlânâ Celâleddin sâhibü'l-mesnevî gibi ve üzerinde

Karaman Eyâletine Ait Bir Kânûnnâme Sureti

serbestlik kaydı olan âher kimesneler gibi ve bağdan bozulmuş yerler ekilse öşür almur mukâta'a *alınma%* ve bos tanın eyüsünden her evleğe onbeş akçe alınur iki yanında değilse ve kem bostandan mahsûl kıymetine göre alınur ve bostan bozulmadan görmek kânûn-ı kadîmdir şimdi te'hir iderler bostan bozulduktan sonra halkı *tazyik*

iderler yerlerin ölçüb eyü bostan resmin alurlar müslümanlara zulümdür mübaşirleri men' eylemek gerek ve mîrâb resminden za'ım ve 'âmil ve şâkird olanlar ekin ekmek ve bostan dikmek memnû'dur ve ba'zı dolablar ki kendü suyuyla ol yeri suvara sebzavâtından öşür almıyub üzümünden ve yemişden öşür alınur ve nefsi-i şehir içinde olan bağçelerden ve bostanlardan öşür alınmamak kânûn-ı kadîmdir taleb olunmaya ve havâli-i Karaaslan'da ve Aymanos'da ve Abdürreşid'de ve Hasanköyü ve Kovanagzı'nda ve Çumrak nâm mevzî'lerde bostan ekile gelmemişdir devü Mevlânâ Şücâ'eddin bin Süleyman el-ma'rûf bi-Kartal nâm Konya kadısı sene hamse ve 'ısrîn ve ds'a mi'e tarihiyle müverrah *Konya abâlisi eline hüccet vermişdir* [95/a] kısbe ve kâra kâdir ola babası yanında olub kısbe kâdir olmayan 'âcizden resm alınmaz ve bu rüsûm Mart evvelinde alınur

Kânûn-ı zirâ'at-ı çiftlik re'âyâ ber tıbk-ı defter-i 'atik-i sultânî bir çiftlik yer tasarruf iden ra'iyet Bursa müddi ile dört müd tohum ekmek lazımdır ekmediği yılda elli akçe vire ammâ bir Karaman mütdyle ekse yirmibeş akçe vire ve 'alâ hâze'l-kiyâs çift bozan resm-i kı itlâk olunur budur ve eğer bir raiyyete âfet yedşüb bî-mecâl olsa çiftini bıraksa veya sipâhisi ma'rifetiyle kendü ihtiyâcıyla çiftlikden ferâgat eylese âher kişiye sipâhi ol yeri virüb alan kimesne resm-i çift veya nim çift edâsını kabûl ve iltizâm eylese ferâgat iden kimesneye sen defterde çift ve nim çiftsin senden resmin taleb iderim deyü teklif idüb almaya fârîğ olandan resm-i bennâk ala

Kânûn-ı mikdâr-ı arz-ı çiftlik ber-mûceb-i defter-i 'atîk çiftlik husûsunda a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârınca bütün çiftlik a'lâ yerden altmış dönüm ve evsat yerden seksen ve doksan dönüm ednâ yerden yüzvirni dönüm yerdir demişler lâkin beyne'n-nâs [95/b] meşhûr ve müte'âref olan çiftlik oldur ki bir çift nadasına ve ekinine her senede vefâ ide ekinciler dahi ana bir çiftlik yer dirler mikdarda Bursa müddiyle oniki müdlük yerdir Konya müddiyle bi'l- fi'l ma'mûl olan kile i'tibârınca altı müdlük yer olur

Kânûn-ı intikâl-i çiftlik ba'de ez vefât-ı ra'iyet be-verese'-i müteveffa bir ra'iyet fevt olub kızı ve oğlu kalsa *çiftliği oğluna değer kalına hisseyokdur ve eğer oğlu kalmayub heman ki'oi kalsa* sâbıkda kıza virmeyüb sipâhi âhere tapu ile virür imiş hâlâ pâdişâhımız emriyle kız çiftlik tasarrufuna kâdir ve tâlib olsa sipâhi tapu ile kıza virmek ve kıza virilmek ve sâ'irlerinden takdim olunmak buyurulmuşdur meğer ki kâdir ve tâlib olmaya ol vakt âhere vire ve sipâhi kendü hâssa çiftliğinden gayri ra'iyet yerine dahi itmeye meğer ki mevkûf kala ba'zı re'âvânın babalarından değmiş müşâ' çiftlikleri olsa bir karındaşı fevt oldukda hissesi *yine* sâ'ir karındaşlarına intikâl ider sipâhi dalıl eylemez ammâ babalarından intikâl itmeyüb müşterek aldılar ise ol vefât iden karındaşının hissesini sîpâ- hi tapu ile karındaşına vire Kânûn-ı resm-i çifti ra'iyet yazıldığı yere virir [96/a] bir sipahinin yazılı ra'iyeti çiftliğinin ba'zısı âher sipâlu yerinde vâki' olsa resm-i çift yazıldığı yer sipahisine virüb âher sipâhiye hemân öşür ve salârî virir meğer ki çiftlikden ziyâde yer tuta ki dönüm akçesin vire ammâ bir sipâhinin ra'iyyeti vâhud atçeken tâ'ifesi veya yörük ve sipâhi ve sipâhizâde ki üzerinde çift *mukayyed* olan yerleri sipâhisinden tapu ile *alub* tasarruf eyleye ol vakt muhâlefet itmeyüb sâ'ir re'âyâ virdiği resm-i çifti sipâhiye *virir* âher kişinin ra'iyeti olmak ve atçeken ve yörük ve sipâhi ve sipâhizâdelik ol husus da mâni' olmaz resm sipâhinin hakkıdır virilmek lâzımdır

Kânûn-ı ba'zı ahvâl-i müteferrika-i müte'allık be-re'âyâ ma'a sipâhi re'âyâ öşür ve salâriyelerin akreb bazara iletmek kânûn-ı kadîmdir ve bazardan murâd

gaile satılır *babardır* ki anda kalîl ve kesîr gaile satılmak câ'iz ola ammâ ortakçılara bu teklif olunmaya hemân köy anbarına koyalar ve ra'yyet sipâhisine köyde anbar yapırmek kadr-i hâcettecê kânûn-ı kadîmdir bir sipâhi kable'l-vakt re'âyâdan hukûk ve rûsûm alsa ammâ hâsıl sonra gelen sipâhiye müteveccih olub evvelki *sipâhi* zulm ve cebr ile alsa ve ra'yyet [96/b] dahi kadıya mürâca'at idüb kadı men' ve defe kâdir olmasa tekrar ra'yyetden yeni sipâhi talep itmeye ammâ fuzûlî ra'yyet virseler ve kadıya ra'yyet mürâca'at itmeseler yeni sipâhi tahviline düşen mahsûlünü ra'yyet virüb evvelki sipâhiye virdiklerin talep eyleyeler ve kable'l-vakt evvelki sipâhiye hükm eylediyse azle müstehak ola

Kânûn-ı ortakçiyân ortakçılar nısf hâsılların beğliğe virdikleri için 'avârizdan mu'âf olagelmışlerdir hâlâ defter-i cedîdde ba'zı yerlerde ortakçılar emri-i *şerif* ile mensûh olmuşlardır anlardan cemî'-i rûsûm-ı re'âyâ ve 'avâriz almur mensûh olmayanlar kemâkân 'avârizdan mu'âflardır

Kânûn-ı resm-i ağnâm ve resm-i âsiyâb bi'l-fi'il timar tasarruf iden sipâhilerden ki asıl sipâhi ve kadîmi kapukulu olanlardan resm-i ganem alınmaz ammâ eğer ra'yyet veya atçeken iken timara ve bölüğe bir tarikle duhûl itmiş ola anlar kemâkân timarlarına mutasarrıf olub resm-i ganem ve sâ'ir rûsûm edâ eylemek buyurulmuş dur *muhâlefet olunmaya ve etdürüm ey e ve mu'âflardan resm-i ganem alınmak ve zâviyedârlardan resm-i ganem alınmak buyurulmuş dur* ammâ şol *sipâhi*- zâdelerden hâlâ anlar müselleme tâ'ifesi gibi eşkünciye kayd olunmuşdur anlardan resm-i ganem alınmaz afv buyurulmuşdur ve her birinin ellerinde [97/a] olan tezkerelerde ve berâtlarında mukayyedir ve defter-i cedîdde resm-i ganem alınmamak musarraha ve mukayyed olan mu'âflardan alınmaz bâkîlerinden almur mücerred mu'âflık kaydı kifâyet eylemez koyun Mayıs içinde tamam dölün dökçükden sonra kuzusuyla bile sayılıb ikisine bir akçe almur ve üçyüz koyun bir sürü i'tibar olunub beş akçe resm-i ağıl alınmak dahi kânûndur resm-i âsiyâb bilâ mâni' bir yıl yürütmeğe kâbil olan değirmenden altmış akçe ve altı ay yürütmeğe kâbil olandan otuz akçe almur ve sel suyuyla *yürüyen* değirmen kaç ay yürürse ayda beş akçe alınmak kânûndur

Kânûn-ı sipâhizâde ve zâviyedâr ve mu'âf ve imam ve mü'ezzin ve re'âyâ-yı bî-resm şol kimesne ki defter-i cedîdde sipâhizâde ve zâviyedâr mu'âf kayd olunmuşdur anlardan resm-i çift ve bennâk ve caba ve 'avâriz alın

maz ve defterde ra'yyet oğlu bî-resm düşücek ve sarahaten resm virilmeğe işaret olmayacak *mu 'âf 'ani'r-resm değildir kemâkân sipahi resm ala ve mu'âf ve zâvivedâr ki babaları defter-i 'atıkde resimlii olub vire gelmiş ola defter-i cedîdde resm ve mukayyed değildir dimeyeler ve resmin vire hemân 'avânz virmez amma imâmetden ve mü'ezzinlik ve kethüdâlıkdan ma'zûl ve fariğ olundukdan sonra sâ 'ir re 'âyâ hükümünde olurlar ve sol kimesne ki defterde ma 'a 'r-resm mukayyed ola ammâ sonra imam ve mü'ezzin ve kethüda nasb olan resm-i ra'yyet virir [97/b] heman 'avânz virmez anın 'avarızı yerine mansûb olduğu ma'zûlden alınur ve hâriç re'âyâdan bir kimesne âherin ra'yyeti olsun atçeken olsun sipâhi ve sipâhizâde olsun mu'âf ve müsellemler olsun bir sipâhinin timanında resimli yer tutsa rüsüm-ı çift ve öşür ve salâriyesin timar sahibine virir eğer yeri az olub çifte ve nim çifte vefâ itmezse asıl ra'yyet ve hâriç re'âyâ iki dönüm yere bir akçe sipâhiye virir kemâ sebk ammâ mezârî'de resm-i çift ve nim *çift* ve resm-i dönüm kayd olunmamıştır hemân hâriç ra'yyet ol mezra'a zira'atından öşür ve salâriye ve iki baş mukayyed ise hums virir ve *resm-i* dönüm ve resm-i çift virmez zîrâ ki *kimse* zira'ate rağbet itmeyüb *meşra'a* hâlî ve mu'attal kalur Kânûn re'âyânın üzerine kayd olunan çiftlikleri kâbil-i zira'at olub *hâsıl* viren yerlerden sürmeyüb boz koyub varub âher sipâhi ya vakf ya mülk arzında ekerse ve zira'at idüb sâhib-i arz öşrün ve salâriyesin alduktan sonra sâhib-i ra'yyet dahi bir öşür ala ve üç yıl mütevâliyen boz kalub sürülmeyen çiftlikleri re'âyâya sürmek teklif itdikten sonra müsâhele idüb sürmez ise kadı ma'rifetiyle âhere virüb [98/a] öşrün ve rüsümün sipâhi ala re'âyânın âzadlu kulu bulana tâbi' olub sipâhiye müte'allıktır 'âmil ve mevkûfât ve haymanacı dahi eylemez rüsüm ve ra'yyeti sipâhi alur meğer ki tahrîr-i cedîdde âhere haymanaya ra'yyet kayd olunmuş ola re'âyâdan fevt olanların çiftlikleri 'ale's-seviye oğullarına müte'allıktır ve sipâhi- ler dinarlarında mevkûf ve mu'attal kalan çiftlikleri *girü* sürülüb ma'mül *olsa* girü sipâhilerine müte'allıktır hâric-i defterdir deyü mevkûfcu 'âmil dahi idemez ve şol ra'yyet ki âher yerde yazılı olmayub bir sipâhinin toprağında mütemekkin ola rüsümünü ol yer sipâhisi alur defterde mestûr değildir deyü mevkûfcu 'âmil nizâ' ve dahi itmez fekeyfe ki ra'yyeti oğlu veya karındaşı veya akrabasından olub âhere ra'yyet kayd olunmayub hîn-i tahrîrde re'âyâ ketm idüb yazdırmış ola veya sehven metrûk ve gavr-ı mektûb kalmış ola bunlardan sipâhi resm-i ra'yyet ve sâ'ir hükûk-ı şer'iyye ve 'örfiyye alur bilâ hilâf*

Kânûn-ı resm-i otlak ve kışlak der Karaman kadîmden otlak için korum gelüb resm-i odak alma gelmiş yerlerden süriden sürüye [98/b] bir orta koyun alınur ve bir timar arazisine koyun gelüb kışlasa süride bir şişek resm-i kışlak alınur alçak süriden altı akçe alınur sipâhinin berâtında veya defterde üzerine mukayyed değildir deyü muhâlefet olun m ay-a zîrâ ki mukarrer *hâsıl* değildir ol karyeye kayd olunan gâhi ber-sebîle ittifakı vâki' olur nesnedir en-nâdir-i lâ- hükme leh vilâyet-i Karaman'da 'umûmen resm-i ağnam tamamen sipâhiye kayd *olunmuşdur* ve mirlivanın bi-vechin mine'l-vücûh dahi eylemez resm-i ganeme kendü hâsılarından gayri yere eğer serbest ve gayri serbestdir aslâ 'alâkası yokdur cümle sipâhinindir *ve bir sipâhinin* ra'yyeti yazıldığı yerde mütemekkin olmayub hâriç karye ve kabiledede veya hâriç livada dahi sâkin olsa tamam resm-i ganem-i ve öşürden ma'adâ rüsüm-ı re'âyâ-yı kendü sipâhisine virir toprağında sâkinsin deyü toprak sipâhisi dahi eylemez iderse hâkimü'l-vakt *olanlar* def ve men' ideler

Kânûn-i cerâyim-ü cinâyât defter-i 'atık-i vilâyet-i Karaman'da cerâyim ve cinâyât kânûnnâmesi merkûm olunmamağın defter-i cedîdde dahi yazılmadı hâcet

olundukda divân-ı hümâyûnda isti'mâl olunan kânûnnâme miirâca'at oluna ve husüs-ı mezkûr meşhûr ve mu'arref olub ekserivâ bütün vilâyetde kadılar mahkemesinde sicillâtlarda mestûrdur ve li-hâzâ tafsil olunmadı

[99/a] Kânûn-ı öşür-i 'asel ve resm-i küvvâre der-vilâyet-i Karaman vilâyet-i Karaman'da 'asel kovanında şer'-i şerif muktezâsı üzre öşür kayd olunmuşdur ammâ müddet-i medîdeden berü re'âyâ sipâhisine her kovana ikişer akçe resm-i küvvâre *deyü* vire geliib öşür alınmak mu'tadları olmaduğuna binâ'en rızâları üzre resm-i küvvâre alınmak dahi tecviz olundu lâkin re'âyânın ba'zı küvvârelerini olduğu mahalde âh er smura ve yaylaka iledüb anda oğul hâsil itmeğın resm alınduğı takdirce bir akçesini sâhib-i ra'iyet ve bir akçesini kovan hâsil olduğı arz sipâhisin ala geldiğı üzre mukarrer olundu ve havâss-ı hümâyûn ve havâss-ı ümerâ'-i elviye ve zü'amâ ve sipâhiyân ve müstahfızân-ı kılâ'-i timar ve evkâf *ve* emlak *as hâk* tasarruf eylediğı kurâ ve mezâri' ve yaylâkatda bu kânûn mukarrerdir minvâl-i mesrûh üzre 'amel oluna

o

Kânûn-ı ketân ve kendirden öşür alınub salâriye alınmaduğı

kazıyyedir kezâlik haşhaş ve penbe vilâyet-i Beğşehir ve Seydişehir livasında ketân ekilür yerler vardır gallât uslûbunca hem öşür ve hem salâriye talep olunmaz ketândan fakat öşür alınur öşür ve salâriye gendüm ve şa'ir ve mahlût ve çavdar ve 'alef cinsine mahsusdur ketân anlara kıyâs olunmaya **[99/b]** ve kendir dahi ketân gibidir ve penbe dahi *ve* haşhaşdan *dabi* fakat öşür alınur salâriye alınmak mu'tad değildir alınmaya

Kaziyye-i merin' şuden münâsafa-i ortakçıyân der-kazâ-i Seydişehir vilâyet-i Beğşehir livasına tâbi' Seydişehir kazâsmda Gököyük ve Suberde nâm karyelerin her biri kırk üçer bin akçeden ziyâde *ala* defter-i 'atıkde ortakçı kayd olunub her bir ra'iyet bir mikdar-z *mu'ayyen* tohum ekmek takdir kıldıkdan sonra mahsûli mîrî ve ra'iyet beyninde münâsafa olunmak ma'hûd iken re'âyâ ihmâl ve taksir idüb *kadr-i* mu'ayyen tohumun rub'mı dahi ekmeğub ve mahsûli *dabi* kendü re'yleriyle ile siils ve sülüsân üzre virmeğın karyenin mahsûli tamam tedennî itdüğünden gayri resm-i ganem ve çift ve sâ'ir rüsûm dahi virmezler imiş ortakçıları reP olunub kemâkân rüsûmı ve re'âyâ ve 'avâriz virüb mahsûli gallâtından suğla olmaduğı yılda öşür ve salâriye ve suğla olıcak münâsafa virilmek enfa' olduğı der-devlete 'arz olunub makbûl buyrulmağın min ba'd vech-i mesrûh üzre olması defter-i cedîde kayd olundu

Ta'yin-i si'r ve narh-ı gallât der-vilâyet-i Karaman 'umûmen def- ter-i kadîme ki e'lamül-'ulemâ'i ve ekrem ve eshâbü'l-'ulâ Mevlânâ Şemseddin Ahmed el-ma'rûf be ibn-i Kemal Paşazâde seka'l-lâhi **[100/a]** bi-zülâli'r- rahmeti serâhü ve ce'ale mekâme'r-ridvâni ve menâme'l-gufrâni medca'ahü ve mesvâh tahrîr itdikden sonra defterhâne-i humâvûn-ı sultanî emîni Bâyezîd ba'zı mevâzi' emr-î sultanî ile tashîh idüb bu *defter-i cedîd* tastîr olununca ma'mûlün bih olan Bâyezîd-i mûmâ ileyh terkîm itdüğı defterdir anın bibâcesinde bu veçhile menkûldür *ki* Mevlânâ müşârun ileyh emtarallâhü 'alâ aktâr-ı terettübihî katarâtü'r-rahmed cemî'-i vilâyet-i Karamandı defter itdikde gallâtı nısf gendüm ve nısf şa'ir i'dbâr idüb bir biri üzerine ma'mûlün bih olan Konya kilesiyle kilesini beşer akçe *ve İçil kilesi yedişer* üzre narh bağlamışdır ve mukarrer deyü *kay d eylemiş* hâlâ tahrîr-i cedîd mevsiminde vilâyet kadıları taht-ı kazâların kasabât ve kurâda müsta'mel kilelerini Konya'da ma'mûl olan kile tatbîk *idüb* ve her *bir* vilâyetde gallâtın zamân-ı zer'î ve eyyâm-ı hasâdı ve cümle gallât der-anbar olub her mevsimin ruhsı ve azîzü'l-vücûd olduğı zamanlarını ahâli-i vilâyetie ve ehl-i vukûflar(la) müşâvere itdikden sonra vilâyet-i Karaman'da İçil'den ma'adâ Konya

kilesiyle ki Mevlânâ Konya kadısı Hacı Ali hüccetiyle mûcibince keyl-i İstanbul'dan bir şinik ziyâdedir gendümü yedişer akçe ve şa'ır kemâkân beşer akçe olmak derece-i i'tidâle akrebdir ve liva-i İçil'de *kei* anın [100/b] mevrû'ât gallâtı ziyâde vefretle mevsûf değildir gendüm kilesi be-keyl-i Konya onar akçeye ve şa'ır kilesi sekizer akçe narh ta'yîn olunmak üzere vilâyet kadıları ferden ferden imzâlanıyla hüccet ve defter idüb bu cânibe teslim ideler ol hucec ve defterler kuzât tevcihî üzere âsitâne-i sa'âdet-i saltanat-ı âşiyâna arz olundukda şa'ırın narhı yedi *akçe* olmak üzere zümre-i asâkir-i mansûre ve vilâyet sipâhilerine eshel ve 'inâyet ricâsına mahaldir deyü arz-ı benedeği birle bu fakîr cür'et itdikde kuzât tevcihi mukarrer buyurılıb minvâl-i arz üzere tevzi'a emr vârid olmağın imdsâl ve inkiyâd lâzım olundu ve şerh olundu tarikle mukarrer kılındı ve

Hilâf-ı mu'tâd olan resm-i otlak-ı liva-i İçil merfû'dur ve liva-i İçil re'âyâsı eyyâm-ı şitâda sevâhile inüb ve eyyâm-ı sayfda yaylaklara çıkarlar imiş kadîmden korunub odağı resmi *alınmış* yaylaklara ve üzerlerine resm-i odak mukavyed olan yerlerden ma'adâsı ki ba'zı haymana yurddır ve ba'zı âherin dmarıdır anların 'ummâl ve sipâhisi resm-i otlak deyü iki koyuna bir akçe alurlar imiş hilâf-ı kânûn olmağın arz olunub reP olundu deyü defter-i 'atik [101/a] *dibacesinde mukavyed bulundu*

Ahvâl-i re'âyâ-yı sipâhiyân ki âher toprakda sâkinlerdir ve liva-i İçil'in ekser re'âyâsı yörük tâ'ifesi *gibi* olub ve ba'zısı vilâyet-i Karaman'da *câ be câ* müteferrik sâkin iken mâ-tekaddemden rüsûmını sipâhilerine vire gelmişlerdir anların temekkünleri i'dbârinca oturdıkları mezra'alara yazılmak ol timarların külli noksanına sebep mülâhaza olunmağın kemâkân kabileleri ve cema'atleri ile bile yazıldılar ve ol yer sipâhîlerinin eban 'an cedd tasarruf itdikleri re'âvâsından bir ferd hâriç konulub âher sipâhiye temekkün i'tibânıyla yazıla aralarına ihtilâf düşüb külli şekvâya müncer olmak husûsına binâ'en ta'yîn olunmamak nizâm ve intizâma muvâfık mülâhaza olundu ki 'ale'l-husûs bir nicesi hâric-i vilâyet-i Karaman'da Teke ve Alâ'iyye ve Tarsus ve Adana ve gayri memâlikde mütemekkin ve mütevattın olmuşlardır ve li-hâzâ defter-i 'adka mutâbık kavd olunub defter-i cedîdde ba'zının ne mahalde mütemekkin ve mütevattın olduklarına işaret olundu Tavâ'if-i Turgud ve Eski İl ve Bayburd ki at çeken kabileleridir ve yörükân ve bozdoğan [101/b] ve âher cema'atler bu minval üzere müteferrik yerlerde sâkin olmuşlardır defterde merkum olanlar ve defterden hâriç kalmış ra'iyeyeüer kemâkân mukarrerdir buldukları yerde rüsûmı zabtına eminlerine ve sâhib-i tımarlara vilâyet hâkimleri mâni' olmayalar ve zikr olunan at çeken kabâ'ilinin kânûnnâmesi liva-i Konya defteri arasında mufassal ve meşrûh kayd olunmuşdur ol defterin evveline nazar oluna ve mûcibiyle 'amel oluna

Kânûn-ı tarîk-i salâriye 'an-arâzi'-i vakf-ı Medîne-i Münevvere der-kazâ'-i Ereğli tâbi'-i liva'-i Konya kazâ'-i Ereğli'nin ekser kurâ ve mezâri' Medîne-i Münevvere vakfidir cümle mahsûlât-ı gallâtdan öşr-i Medîne-i Münevvere için zabt olundukdan sonra nisf öşr-i ki yirmi kilede bir kile olur salâriye deyü sipâhiye hâsıl olunmuşdur ve resm-i küvvârenin nisfi vakfın ve nisfi sipâhinindir beraber alurlar ve cümle bâğâtın öşri Medine vakfidir sipâhi nesne almaz ve rüsûm-ı 'örfiyye tamamen kayd-ı sipâhiye hâsıl kayd olunmuşdur **İcmâl-i der-beyân-ı suğlahâ-yi vilâyet-i Karaman kazâ'-i Seydişehir Gölü ayağından bahar mevsiminde feyezân [102/a] idüb ve akan su Çarşamba nâm mevzi'den Derelü nâm mahalle geldikde olıgelen âdet üzere bend bağlanub bend bağlanmaz oldukda Belviran kazâsından kifâyet-i kadri mertekler götürürler *ve* Konya sahrâsında *ve* Çayılı'ndan ve gayrıdan ırgadlar getürdülüb bağlanan**

bendin cârî olan suyu ‘Alemdâr’a uğrayub suğla olur andan Kayseroğlanı suğlalarına varır andan Gödene Çukuru’na ve andan Karaöyük ve andan Alavere ve Virancık suğlasına varır ve andan Fizevâre varır *ve andan Ortaviran suğlasına ve andan Sırnık suğlasına varır* ve bu zikr olunan suğlalar bu arkdan tamam olur ve mezkûr ‘Alemde ‘Alemdar’dan ayrılıb âher bend bağlanub Karkın üzerine gidüb ol aralarda perâkende suğlalar oldukdan sonra *Katır* Gölü suğlasına ve Beş Kilise ve Kiçi Gölü’ne ve andan Samuk suğlasına varub andan İsmil ve Ağca suğlaya varır bu suğlalar tamam oldukdan sonra ‘Alemdar’dan girü âher bend bağlanub Ilgun suğlasına varır andan Balıklagu suğlası olur Seydişehir Gölü’nün suğlası budur tamam olur

Der-beyân-ı suğla-i Ağcaşehir tâbi’-i kazâ’-i Eskiil der-liva’-i Konya Bulgar Dağı’ndan su gelüb Ağcaşehir karyesinin önünde Bayram Gazi ve Ağca Göl ve Sâdık Öyüğü suğla olub ve mâ’i mezbûrdan sene’-i âherde Kalburcı [102/b] suğlası olub olugelen ‘âdet-i ma’rûfe üzre re’âyâ’-i etrâf bendlerin tuta geldiği ol diyâr-ı a’vânın ma’lûmıdır

Der-beyân-ı suğla-i Dinek tabi’-i kazâ’-i Lârende mezbûr suğlanın suyu Lârende’den gelüb Kara bendin geçüb suğla olur yanında *olan* karye halkı zira’at iderler olıgelen ‘âdet-i kadîme üzre bendleri tutulu gelmişdir

Der-beyân-ı suğla-i Beğdili kazâ’-i Lârende ve suğla-i Çuğla tâ- bi’-i mezbûr Bulgar Dağı’ndan su iniib Beğdili’nde olıgelen ‘âdet üzre kurbünde olan karye halkı bend tutarlar suğla olur *ve* andan Çuğlu’va gelür ol dahi suğla olur ana dahi re’âvâ mu’âvenetiyle bend tutulu gehnişdir bu cümle suğlalar ve bunun gibi nice yerlerden suğlaya kâbil yerler vardır ki ihtimâm olunub kârgîr binâ ile bendler tutdınlsa Nil-i Mısır’dan hâsıl olan gallât gibi bundan dahi vâfir mahsûlât husûli mukarrerdir ammâ sâhib-i vukûf ve müsta-

kîm emîn-i kalîlü'l-vücûddur bulunsa dahi iltifat ve i'tibâr ve ri'âyet olunmağıyla kimesne suğla ta'mirine rağbet göstermezler bu suğla olan yerlerin mahsûlâtı 'âdetinin tarîki mîrî ve re'âyâ beyninde münâsafadır bundan gayrı toprak sahibi öşür almak olıgelmiş değildir

Der-beyân-ı ahvâl-i [103/a] ba'zı ortakçıyân-ı mensûb der-liva'-i Konya ve Beğşehir ve liva'-i Konya'da ve liva'-i Beğşehir'nde ba'zı ortakçı karyeleri hükm-i şerîf mucibince reP olunub boz ve kır yerlerden öşür ve salâriye kayd olunmuşdur ve rüsûm-ı çift ve bennâk ve caba ve resm-i ganem ve kovan ve sâ'ir rüsûm-ı re'âyâ ve 'avâriz mukarrer kılmmışdır zikr olunan karyeler arâzisinde suğla vâki' oldukda sâ'ir mevâzi'de suğla vâki' olduğu gibi ol vakt kânûn-ı mukarrer mucibince mahsûli mîrî ve re'âyâ beyninde münâsafa tarîkiyle kısmet olunur ve Beğşehir livasına tâbi' Gököyük ve Suberde nâm karyelerin ortakçılığı ve suğla olduğu zamanda münâsafa üzre kısmet olunduğı mukaddemâ tahrîr ve tastîr olunmuşdur İçil vilâyetine tâbi' Selendi ve Anamur ve Mud ve Silifke kadılıklarında çeltük nehirleri vardır ihtimâm olunsa hayli mahsûl virir lâkin sipâhileri ve eminleri ihmâl ve müsâhale itmekle çeltikçiler kolayında gezüb mu'ayyen tohumlarını zira'at itmezler bu husûsda ihmâl ve taksîr iderlerse çeltikçilik hizmeti mukâbelesinde merfû'u'r-rüsûm ve'l-'avâriz oldukları resmler [103/b] ve 'avâriz ve zaman lâzım olur taksirleriyle mes'ûl olmaları rızâlarıyla her mahkemede sicill-i mahfûza kayd olunmuşdur dâ'imâ bu husûs mer'î kılınsa enhâr yevmen fe-yevmen terakki ve izdiyâd bulmak üzre *olur*

Silifke iskelesinin kurbünde mîrî memleha vardır zabtı ve hıfzı hisar erlerine havâle olmuşdur ihtimamla zabt olunsa yirmi bin akçe ba'de'l-harc hâsıl olmak mukarrerdir ve Koçhisar tuzı ol kadılıktan ve Karataş kadılığından men' olmak ve hisar erlerine ve dizdâr ve kethüdâya memlehanm tuzı hıfzı fermân buyurılmak lâzımdır ve bi'l-lâhi't-tevfik

Fasl-ı der-beyân-ı icmâl-i evkaf ve emlâk der-vilâyet-i Karaman

harreseha'l-lâhü 'an bi-tarîki'l-muhaddisân defter emîni Bâyezîd Çelebi emr-i sultânî ile merhûm ve ma'fûrun leh a'llemü'l-ulemâ'-i Mevlânâ Şemseddin Ahmed el-ma'rûf bi İbn-i Kemâl Paşa tahrîr eylediğı Karaman defteri tashîha şurû' eyleyüb müceddiden beyâz kıldıkda dibâcede bu veehle şerh ider ki vilâ-

yet-i Karaman Sultan Mehmed zamanında(okunmuyor) Mevlâ

Baldırzâde Karaman'ın evkaf ve emlâkini teftişe emr olunub olduğu [104/a] ...

.....(bir satır okunmuyor) Mehmed Han cemî'-i evkâf ve emlâki timara buyurub

Karaman'm dahi emlâki ve evkâfı timara tasarruf olunmuş sonra Bâvezîd Han

tahta cülûs kıldıklarında Murad Beğ nâm vilâyet emînini gönderüb mensûh olan evkâfı ve emlâki mukarrer eylemek buyurdıklarında ol dahi varub ol kadîm deftere nazar itmeyüb her kişi bir yere mülkümdür deyü hüccet gösterdikde mülk yazub Karaman'ın ekser yerlerin emlâke ve evkâfa yazub bir defter idüb kapuya teslim olunub makbûl kılınmış ba'de tekrar Haydar Çelebi dahi yazub defter idüb anın defterinde olan husûslara eşrâ açuk nizâ' idüb ol deftere Murad Çelebi defteri üslûbunca 'amel olunmuş zikr olunan iki defterde mestûr olan evkâf ve emlâki Bâyezîd emîn yazub makbûl olunmayan timara kayd eylediğini beyân eylemiş Mevlânâ müşârun ileyh defterinde ba'zı emlâke yazılan kurâ ve mezâri'-i sâ'ire ki hâric-i defteriye *kadîme* olub ve timara buyurulub yazılmışlar imiş anın gibilerin [104/b] *ba\ıspâye-i serîr-i a'lâja 'ar\ olunub girü eski sâhiblerine* cebelü ile timar verilsün deyü buyurulduğı sebebden defterde

üzerlerine cebelü ile timara kayd olundu mâdamki hizmet vâki' olduğu edâ-i hizmet idüb cebelülerin vireler yerlerine mutasarrıf olalar deyü mufassalen zikr olunmağın ve defter-i 'atikde beyân kılınmış ve ba'zı kaleler ve mezra'alar timar iken cebelü eşmek tarîkiyle ba'zı kimseler üzerine kayd olunub ol cebelü eşküni dergâh-ı 'âlî cânibinden vârid olan emr-i serîf mûcibince her kişinin timarına ilhâk olunmak

buyurulmağm imdsâlen li'l-emril-câli timara ilhâk olunub eski sâhibine virildi min ba'd timara müte'allik eşkünci vilâyet-i Karaman'da makbul değildir ve Bâyezîd defterinde mülk ve vakf kayd olunan karye ve mezra'a bu defter-i cedîdde kemâkân kayd olundu lâkin mutasarrıf olan erbâb-ı istilkâk mürûr-ı zamanda tagyîr ve tebdîl olunub defter-i 'aükde olan isimler hâlâ mevcûd olmayub ve bi'l-fi'il mutasarrıf *olanların* ba'zısı hâzır olmamağla gâ'ibâne isimleri ve istilkâkları ve birbirinden âhere intikâli ser'-i seîf muktazâsına havâle olunub

mülkiyetini ve [105/a] vakfiyetini (okunmuyor) *bulunan timar verilmemiş dir* meğer vukû'ı üzre sehven ve hatâ'en olmuş ola lâkin erbâb-ı vakf ve mülk elinde bulunan temessükâtmdan ba'zısı görölüb defter-i 'atik ile tatbîk oldukda tamam muvâfakat fehm olunmadı defter-i cedîdde li-hâzâ be-her kişinin hissesi ismi ve resmi yazılmağa kâbiliyyet olmayub defter-i 'atik mûcibince mülk kayd olmmışdır tamam-ı sıhhat mülkiyete ve temessükât-ı erbâb-ı emlâke ittilâk ve vukûf-ı külli hâsıl olub kayd olunmuş değildir defter-i 'atikde mülk kayd eyledüğü karye ve mezârî'in mülkiyeti husûsunda erbâb-ı sadâkat ve istikâmetin adem-i sıhhate vukûfları zâhir olursa muharrer defterde su'î zann olunmaya ki "inne ba'de'z-zann" ismün sol sâhib-i vakf-ı mülk ki tasarrufunda olduğu hissesinin sıhhatine ve mukadderâtı ma'rifet ve 'ilm müte'allik olmuşdır bâkîsi defter- i 'atik mûcibince kayd olunub timara virilmediğinden ihtirâz ve savât kasd olunmuş ve fark-ı külli zî-'ilm-i 'alîm mûcibince ashâb-ı fehm ve dirâyet ve erbâb-ı sa'î ve kifayet olan bî-garaz ve bî-tama' kimseler eğer evkâf ve emlâk husûsunda hilâf-ı vâki' bir dakikaya müttali' olma ihtimâli [105/b] olursa tafsil

..... (bir satır okunmuyor) *olunan adedi kabul kılmak rica olunub tâ ki sû V %oann* üzerinden *fi'ddâreyn* mes'ûl olmaları

Kânûn-ı mukâseme'-i mahsûlât- malikâne ve divânî der-ba'zı vilâyet-i Karaman ber-vech-i münâsafa vilâyet-i Karaman'da olan karyeler ki mâ-tekaddemden iki baş *ya'ni* bir cânibi divânî ve bir cânibi malikâne tasarruf olinagelmışdir bunlardan şol ki malikânesi vakf veya mülk ola ol karyede vâki' olan kadîmi bağların öşrini külliven sâhib-i vakf ve mülk tasarruf idüb bâki gallâtın ve kovanın ve resm-i âsiyâbın nisf-ı *sâhib-i* evkâf ve emlâk ve msf-ı müşterek olan sâhib-i timar tasarruf idegelmişdir ve cümle karyenin 'örfiyyâtı ki resm-i çift ve bennâk ve caba ve resm-i ganem ve resm-i tapu ve resm-i deştânîdir sipâhiye mahsûsdir sâhib-i mülk ve sâhib-i vakfa bundan hisse vokdur *bu kadar* şimdiye değin bu vechle 'amel olunur imiş hâlâ *şöyle vilâyet ömr-i humâyûn-ı sultâriyle takrir olundukda sipahiler* ve vilâyet a'yâni takrir ile *şöyle \ 'âbir ve ma'lûm oldu ki mukaddemâ zirâ'at olunan arâzi* *ki* öşr-i gallâtı hums-ı mahsûl tarîkiyle sipâhı ve sâhib-i vakf ve mülk yanında 'ale'l-münâsafa taksim olunurdu ol yerlere re'âyâ mukaddemâ vilâyet tahrîr olundukdan sonra bağlar dıküb ve zirâ'at mahsûline tamam [106/a] sipâhı cânibine naks müteveccih olmuşdır öşr- ı bâğâta sâhib-i vakf ve mülk ibtidâ'-i emrden müstakil mutasarrıf olub mahsûli divânı ve malikâne iştirâk üzre kısmet olunmak mukarrer kânûn iken bâğâtdan sipâhive aslâ hisse virilmediğine vech-i ma'lûm olmadığından gayrı mahsûl-i zirâ'atı

mukarrer ve müşterek olan arâzi bağ oldukdan sonra anın mahsûlinin nısf-ı sipâhiye virilmemenin aslâ sebebi ve bâ'isi olmayub bâğât-ı cedîdden hâsıl öşür 'ale'l-miinâsafa sipâhi ve sâhib-ı vakf ve mülk beyninde taksîm olunmak üzere defter-i cedîde kavd olundı bâğât-ı kadîm bozulınca ki arz-ı hâliye ola kemâkân vakf ve mülk ashâbına mahsûs tasarruf olına bozulub tarla veya cedîd bağ olıcak kemâkân 'ales's-seviye kismet eyleyeler ve iki baş olan yerlerin gallât-ı mukâsemesi humsdan alub bâğât-ı 'öşür olduğuna sebep bâğâtın kesreti ve me'ûneti ve emeği ve ta'mirinin hare ve masrafıdır mâ-tekademden bu veehle tasarruf olunduğı eelden tağyîr olunmavub mukarrer kılındı

Kânûn-ı sipâhizâdegân-ı eşkünci ki hâlâ emr-i sultâni mûcibince [106/b] *be-nevbet* sefere eşmek fermân olundı der tamam-ı vilâyet-i Karaman el-mahmiyye vilâyet-i Karaman mukaddemâ tahrîr olundukda her karyede re'âyayla mahlût mütemekkin sipâhizâde kaydıyla mukayyed kimseler yazılmış imiş ve üzerlerine çift ve nim *çift* ve bennâk ve caba işâreti olmuş lâkin ba'zı verlerde belki ekserinde zıkr olunan rüsûm kalenin cümlesinde dâhil

olmayub hâriç kalmış bu veehle kavd olunduğı eelden dâimâ sipâhi timar ve resmiyle mukayyed olan sipâhizâdeler beyninde nizâ' ve husûmet hâlî olmaz imiş ve bu tâ'ife üç dört bine karîb efrâd ve eşhâs olduğüçün ra'iyet yazılması hilâf-ı nizâm-ı bilâd ve mugâyir-i defter-i kadîm olub ve bu tâ'ifenin ahvâli âsitâne'-i saltanat-ı âşivâna 'arz olundukda hizmete kâdir olanların üçer ve dörder neferine resm-i çift ve bennâk ve caba ve rüsûm-ı *re'âyâ ve resm-i* ganemden ve 'avârız-ı divâniye ve tekâlif-i 'örfiyyeden min külli'l-vücûh mu'âf ve müsellemler olmak şartıyla fo-nevbet her sefere yarar eşküncileri bi-nefsihi eşmek emri vârid olub ve tâ'ife-i mezkûre dahi bu emri hüsn-i irâdetleri ile kabûl itdiklerî eelden ellerine tezkere virilüb ekseri berât alub [107/ a] hizmete mübâşeret itdiler ve bunların yararlarına timar virilmek dahi emr olunmuşdur ve tecvîz buyurulmuşdur eyle olsun zıkr olunan sipâhizâdelerin ellerine virilen tezkerelerinin sûreti müstakil defter olub ve defter-i mufassal-ı vilâyetde dahi her karyede işâret olunmuşdur eğer ittifak sehve terk olunmuş bulunursa kalem-i nâsihden hatâya hamî olına *kei* mümkün oldukça tatbîk ve mukâbelesine vüs'at-i beşeriyye olan makdûr-ı bezi kılmmışdır el-insân lâ yahlû ani'l-hatâ'-i ve'n- nisyân ve sefer-i sultâni olmaduğı sene sipâhizâdeler sefere teklif olunmaz sâ'ir sipâhiler ne veehle istihdâm câ'iz buyorılırsa bunlar dahi emr olunan ve zıkr olman sipâhizâdelerin evlâdı ki hîn-i tahrirde defterden hâriç kalmış ola veyâhud min ba'd defterde mukayyed olanlardan vücûda gele anların dahi nesli sipâhizâde hükmünde dâhillerdir ve bunların karındaşılın ve akreb-i akrabaları ki *âber* kimesneler defter-i pâdişâhîde ra'iyet *kayd* olmuş olmayalar anlar dahi sipâhizâdeden ma'dûdlardır ve bunların efradına naks gelse ol hâric-i defter olan evlâd ve ihvâ ve ekârib tekmil olma *haymanan* ve mevkûfâtçı dahi eylemeye ve bu tâ'ifeden sefer-i sultâniye hizmetinin edasına ihmâl [107/b] ve taksirleri olub eşküncilerini göndermedikleri senede cümle mu'âf buyurulduğı mahsûlleri mevkûf tarîkiyle alına zabt oluna ve ol senede 'avârız-ı divâni dahi vâki' olduysa 'avarız ve nüzülleri bile alına tâ ki hidemât-ı dîn ü devlet ve nizâm-ı memleket bu zâbıdar ber-karar olub müsâhale ve ihmâl tecviz olunmaya bu şerh tamamen eşkünci sipâhizâdelerin defterleri dibâcesine nakl olunmuşdur

Kânûn-ı timarı serbest vilâyet-i Karaman'da vâki' olan havâss-ı hümâyûn ve havâss-ı şehzâde ve havâss-ı iimerâ'-i el-viye ve ze'âmetier ve dergâh-ı 'âli hüddâmının timarîan ve *keiW dindarlarının timarîan* ve emîr-i 'alemlerin ve beğlerbeğilerin emriyle

ta'yîn olunan altmış beş nefer çavuşları timarîan serbestdir nısf bâd-ı hevâsma mîrliva dahi eylemez bâkî timarların nısf bâd-ı hevâsi ve resm-i arûsânesine mîrliva müşterekdir feemmâ bu zıkr olunan havâss ve ze'âmetler ve *serbest* timarların mu'a^'en olub hîn-i tahrirde bâd-ı hevâlan tamamen yazılıb nısf kayd olunmamışdır bu timarların birisi serbestlik *ii%ore tasarruf olunurken bo^ulub timara virilürse serbestliği* bozulmaz zîra ki tamamlık üzre deftere kayd olub hâsılı tamamen mahsûb kılınmışdır eğer ber vech-i timar dahi virilürse bâd-ı hevâ ve resm-i 'arûsiyyeye tamam mutasarrıf olur ve eğer timar-i gayr-i serbetden biri havâss-ı hümâyûn havâss-ı liva ve ze'âmet ve gayriye ilhâk olunursa ol dahi serbest [108/a] olmaz kemâkân mîrliva msf bâd-ı hevâsına dahi ider meğer ki mirlivaya bedel virilüb ol nısf mutasarrıf olana hükm-i hümâyûnla in'âm olma ve beğlerbeğinin mu'ayyen olan çavuşları timan ki *serbestdir* şöyleki sipâhiye timar virile serbestlik üzre virilür timar erine virilmişdir deyü *mîrliva* nısfına dahi eylemez ve serbest timara mutasarrıf olmayan sipâhiye timar ile beğlerbeği çavuşluk virse timarı serbest olmaz kemâkân nısfı mirlivanındır zîra ki üstüne hâsil mukayyedir serbest olan *ve* olmayan timarların ahvâli budur ki tafsil olundu bundan 'udûl ve hurûc olunmıya

Kânûn-ı 'avarız der-memâlik-i Karaman defter-i 'atıkde her karyenin tahtına ba'de'l-esâmı nefer ve hâne kayd olunmuşdur fi'l-hakîka ol kayd hâne'-i 'avârız *kaydı* değildir zîra ki çift ve nim çift ve bennâk 'adedini hâne 'add itmişdir bu takdirce bir evde dört beş nefer bennâk cem' olur her biri hâne'-i 'avânz olmağa mütehammil değildir ve bir tarihte oligelmiş değildir *ol* uslûb gayr-i marzîdir *'avân^* her vilâyetde a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârınca vilâyet kadısı ve memleketin mu'temed ahâlisi ma'rifetiyle her mahalle ve karye *ve* cemâ'atin kuvvetine ve kudretine göre tevcîh oluna gelmişdir gâh *olur* üç hâne-i fukarâ bir hâne i'tibâr [108/b] olunur ve gmâ-ü i'sâr ve fakr-ü yesâr tekallüb-i edvârına mütehavvil ve mütegayyir olur her vilâyetde 'avânz tevcîhi her senede tevcîh-i cedide muhtâcdır li-hâzâ mahallât ve kurâya hâne ta'yîni vilâyet defterinde mukayyed düşmeyüb ol veehle ta'yîn olunursa ana göre taleb muhâlif-i kânûn-ı 'adalet fehm olunur her kadılıkda olan erbâb-ı gınâ ve fakrın hâline göre vilâyet tahrîri zamanında kadıları ma'rifetiyle cem' olunan külli nüzül ve kürekçi ve 'avânz defterleri almub ber vech-i icmâl hâne adedi her kadılığın tahtında kayd olunmuşdur bu emrin hak üzre itmâm-ı sikât-ı kuzâtın mübâşeret-i insâf-ı ittisaklanna müfevvazdır ve ihtimâl-i zulm ve te'addî *ve* ahz ve ketmleri 'âdil kadıların teftişi ve takdirleriyle zâhir olur

Kânûnnâme-i yörükân ki mütemekkin şude end-der-kazâ'-i Kayseriyye ve re'âyâ-yı liva'-i Kayseriyye defterinin zahrında mukayyedir kazâ'-i Kayseriyye'de ve mütemekkin olan yörükân tâ'ifesi mâ-tekaddemden göçer ve konar olub zirâ'tat ve hirâset itmezler imiş ve bağ ve bağçeleri olmaz imiş ve koyunlan *olmağın* her cemâ'atin rüsûm-ı ağnâmından sipâhiye hayli mahsûl mukayyed olmuş imiş ve resm-i çift ve bennâk [109/a] ve caba virmezler imiş hâlâ zıkr olunan yörükler ehl-i zirâ'tat olub ve bağlar ve bağçeler edinüb ticaret ve rençberliğe iştigâl idüb "koyun tutmaktan evvelki gibi olmavub sipâhiye resm-i ganemden cüz'i nesne hâsil olurmuş bu cihetden timarlara tamam noksan gelmeğın emr-i hümâyûn mûcibince zıkr olunan yörük tâ'ifesinden çifti olan ra'iiyyete tamam çift resmi elli yedi akçe ve nim çift olan nısf-ı resm ve yerlü bennâka on sekiz akçe ve evlü bennâkine on iki akçe resm kayd olundu mücerred cabadan resm ma'fuvdur Kayseriyye'de sâ'ir re'âyâmın dahi rüsûm-ı

re'âyâsı bu minvâl üzredir ve Kostere nâhiyesiyle Zülkadr vilâyetinin hudûdı ve sınuru husûsıçün devletlü âsitâneden Zülkadr oğlu Ali Beğ bin Şehsüvar'a ve Karaman beğlerbeğisine vârid olan emr-i şerifin sûret-i bi- 'aynihî bu defterin kânûnnâmesiyle mücellid kılındı vilâyet-i Karaman *kadîm* ve Zülkadr hâdisdir Karaman defterinde yazılmış kurâ ve mezârî' hudûd ve sınuru ile tekrar Zülkadr vilâyetinin *defterlerine* yazıldıysa kemâkân Karaman defterinde mukarrerdir Zülkadr defterine mükerrer yazılmış olur *cem'i hidemât-ı asâkir-i humâyûnı Karaman'a müte \allık olur Zülkadr canibinden* dahi itdirilmeye

Kânûnnâme'-i kabâil-i esbkeşân der-vilâyet-i Karaman [109/b]
vilâyet-i Karaman'da Konya livasına tâbi' kazâ'-i Turgud ve kazâ'-i Eskiil ve kazâ'-i Bayburd tavâyifi ki atçeken kabâyiliyle ma'rûfdur 'âdet-i kadîmleri üzre her sâle on ikişer haneden bir at resmi ki beş yüz akçedir pâdişâh-ı 'âlempenâh hazînesi için eminlerine edâ iderler *imîş* ve rüsûm-ı mukarrereden iki koyuna bir akçe ve *üçyü*^ koyuna resm-i ağıl deyü beş akçe verirler imîş kânûn üzre cerimeye müstehakk olanlardan ehl-i şer' ma'rifetiyle cerimelerine göre haklanurlar ımış ve beytülmal ve mâl-ı mefkûd ve yava *ve* kaçgün dahi sâ'ir memâlikde mu'tâd olduğu gibi bunlar dahi ol veehle icrâ iderler imîş bundan gayri resm-i çift ve bennâk ve caba virmezler imîş ve kendülere mahsûs defter-i pâdişâhîde yurd kayd olunan mezârî' ve arâziden öşür ve salâriye ve bağ olan yerlerden öşür ve harâc ve resm-i kovan *ve* bi'l-cümle re'âyâ virdüğü rüsûm-ı mukarrereden bir akçe ve bir habbe virmezler imîş ve 'umûm vilâyet re'âyâsına emrle 'avâriz ve kürekçi ve nüzül ve sâ'ir *tekâlif4 divâniyye vâki' olduça bu kabâ'il halkı ol* tekliflerden ma'fuv olub b\ı husûslar için bunlardan nesne taleb olunmaz imîş *ve alınma^ imîş* ve bunlar mukaddemâ [110/a] göçer ve konar yörük tâ'ifesi makûlesinden olmağın zirâ'at ve hirâset itmezler imîş ve on iki hanesinden *edâ etdikleri at resmi ki beşyüt? akçedir her kabilenin oniki hanesinden* a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibânnea kendü kabilelerinden ehl-i insaf ve sâhib-i vukûf kimesneler *taksim ve tevvg'i ile maldâr ve kuvvetlü kimesnelerdtn* eğerçi tıfl ve sagîr veya dul 'avrat ola davarlarına ve istitâ'atine göre anı dahi hâne i'tibâr idüb anın gibilerden ziyâdeye takdir olunur ımış ve mütevassutu'l-hâl ve fakirlerinden dahi vüs'atine ve hâline muvafık resmin cem' idüb edâ eylemek kânûn-ı mukarrer imîş ve cümle rüsûm-ı hâssa-i humâyûna müte'allık imîş hâlâ vilâyet-i Karaman fermân-ı vâcibü'l-ız'ân sultânı ile tahrîr olundukda zikr olunan tavâ'ifm ekseri zirâ'at ve hirâsetle meşgul olub ve yurdlarınm öşr ve salâriyesinden ve rüsûm-ı çift ve bennâk ve çabalarından hayli mal husûli müte'ayyin olduğundan gayri mezkûrların tasarruflarında olan yurdlarınm gallâtı zabtına mu'temed âdemler nasb olunub ta'sîr olundukda ekser çiftliklerinin gallâtı sâ'ir mahsûlâtı altı yedişer bin akçe *%âbir* oldu ve kürekçi ve 'avâriz ve nüzül teklif olunsa bir nice yüz bin akçenin tahsîli mümkün fehm olunmağın bu husûsun bir nice defa zaman-ı sâbıkda izhârı kâsd olundukda ihmâl sebebi ile mestûr kalmış imîş hâlâ âsitâne'-i sa'âdete 'arz olundukda [110/b] atçeken âdeti rüsûm-ı re'âyâyâ tebdîl olunmağa emr-i şerîf vârid olıcak tavâ'if-i mezkûrenin a'yânı vilâyet kadıları huzûrunda cem' olub rüsûm-ı re'âyâ virmek mu'tâdımız değildir kadîmü'l-eyyâmdan vire geldiğimiz atçeken resmi ki beş yüz akçedir her at başına ikişer yüz akçe *dahi* ziyâde virmeğe râziyuz devü i'tiraf idüb ekseri kadılarından hüccet getürmeğın ve sadr-ı a'zam vezîr-i müfahhem Rüstem Paşa dâmet me'âlihi vilâyet-i Karaman'a geldikde bunların bu istid'âların kabul itmeğın kemâkân atçeken 'âdeti mukarrer buyurulub on iki

hânedan her at başına yedişer yüz akçe virüb *ve* ‘âdet-ı kadîme üzre resm-i ganem ve bâd-ı hevâlannı virmeğe mültezim ve mütekabbil oldukları için vaz’-ı kadîm üzre atçeken olmak mukarrer kılınub rüsûm-ı re’âyâ ve ‘avâ- rız ve kürekçi ve sâ’ir tekâlif-i divâniyyeden ma’fuv olmak üzre defter-i cedîd-i sultânîye kayd olundu ve atçeken rüsûmunun cem’-i zamanı güz mevsiminin âhiri olmak halka muvâfıkdır

Kânûn-ı atçeken tâ’ifesinin yurdlarında zirâ’at idenleri beyân eyler

atçeken tâ’ifesinin mahdûd ve mu’ayyen vurdlarından kendüler bi-nefsihî zirâ’at itseler aslâ öşr ve salâriyye virmezler fe-emmâ hâricden gelüb ol yerde zirâ’at itseler ol mezra’alarda hasıl olan gallâtm öşr ve salâriyyesini [111/a] mîrî için eminler zabt iderler imiş hâlâ at akçesi beş yüzden iki yüz akçe dahi ziyâde olmak buvurulmağın zikr olunan hâriç zirâ’at idenlerin öşri dahi gerü atçeken yurdlarınm ashâbı tasarrufunda olmak mukarrer kılındı ki hâricden dahi zirâ’at olunsa ol öşre dahi mutasarrıf olub fukarâya takvivet için ziyâde olunan at resmini ilhâk idüb edâ eyleyeler emînler dalil ve ta’arruz eylemeyeler fe-emmâ *ol* yurddan hisseye mutasarrıf olanlar biz dahi oniki hânedan bir at resmin viririz ziyâde virmeziz dimeyeler gallât mukâbelesinde dahi oniki hânedan bir mikdâr nesne vireler muhâlefet itmeyeler ve bu yurdlarınm gallâtı tamamen öşri at akcesicün zabt oluna vefâ itmezse bâkîsi a’lâ ve evsat ve ednâ i’tibârıca tevzî’ olunub at akçesi tekmîl oluna *ve sipahi* ve sipâhizâdeler dahi atçeken yurdundan zirâ’at itseler ve bağçeleri olsa tamam öşrin vireler muhâlefet itmeyeler ve atçeken tâ’ifesinin tasarrufunda olan yurdları mahsûlâtı mütefâvitü’l-hâl olub ba’zısmdan ziyâde hâsıl olmağın anların gibilerden at resmi oniki hâne i’tibârından gayri ziyâde mahsûline göre bağlanmışdır ve hâricden zirâ’at idenler öşri ve salâriyyesi sâbıkda mîrî için zabt olunub [111/b] hâlâ atçeken mutasarrıflarına ta’yîn olunan mahsulâta göre yazılmışdır ve bir atdan ve iki atdan ziyâde mütehammil olduğı üzre takdir olunmuşdur anlar gibilerden resm ziyâdece alınur biz dahi oniki hâne üzerine edâ ideriz dimeyeler dirlerse makbûl tutulmaya zîra ki atçeken halkının ba’zı Karaman’dan hâriç yerlerde mütemekkin olub anlar kat’a yurddan hissedâr olmazlar ve oniki hânedan bir at resmin *edâ* iderler ve ba’zısmn yurdları ziyâde hâsıl virir olmayub cüz’î hâsılı olur anlar dahi oniki hânedan bir at akçesin vireler yurdları ve çiftlikleri ziyâde hâsıl virüb ve hâricden zirâ’at idenlerin dahi öşr ve salâriyyesini at akçesinin edâsma ol kabilenin fukarâ- sına takvietetçün ta’yîn olunan kimesneden at akçesi ziyâde *alınmak* câ’iz görülmüşdür ol hâsıl mukâbelesinde zirâ’at idenlerden bir mikdâr ziyâde alma zirâ’ati olmayanların resmini tahfif ideler bu cihetden Bayburd Kabâ’ili atçekenlerden Necmeddinlü Kabilesi ve Akçaşehir’de mütemekkin Eskiil Kabilesi *ve* bu makûle kabilelerin at resmi hânelerine göre olmayub gallâdan mahsûlüyle i’tibâr olunmuşdur ve Akçaşehir’de mütemekkin atçekenler [112/a] *ve* Necmeddinlü tâ’ifesinin kendülerin kadılığı olan Bayburd kazâsma tâbi’ yurdlarında zirâ’at olunan gallâtın öşr ve salâriyyesi ki kendülerin tasarruflarında ola gelmişdir *ve* ol arâzide ba’zı hâriç atçeken zirâ’at idüb tahrîr-i vilâyet zamanına gelince öşr ve salâriyyesi mîrî için zabt olunurken hâlâ atçeken fukarâsmın rüsûmuna takvietet olmak için ol dahi atçekenler tasarrufunda olmak mukarrer kılman mahsûlât mukâbelesinde at resmi ziyâde olunub oniki hâne resmi *i’tibâr olunmamışdır belki mahsûlât* i’tibârınca kayd olunmuşdur ol gallâta mutasarrıf olanlardan ta’yîn olunan ziyâde anlardan talep olunub fukarâsına tahmîl olunmaya *ve* bu ziyâde mahsûl viren arâzi ve yurd hissesine mutasarrıf olanların gâhî kabile *kabile* mahsûlleri cemâ’aderi zeylinde beyân

olunmuştur ve anların mukâbelesinde anlara resm ziyâde vaz' olunmuştur ol ziyâde hâricden zirâ'tat *edüib* öşr ve salâriyyeyi vech-i *mîrîye* almurken hâlâ kendülerine ilhâk olunan a'sâr mukâbelesinde mukayyed olmuştur *ve sipâhi* ve sipâhizâdeler ve zâviyedâr ve şerâfet da'vâsin idenler ve rüsûm-ı atçeken virmeyüb *atçeken* yurdundan zirâ'tat idenler her kim olursa olsun tasarruf eylediği [112/b] arâziden ve bâğâtdan öşr ve salâriyyesin ve atçeken taifesine edâsı ta'yîn olunan at akçesinin takviyesiçün vireler te'allül itmeyeler ve Necmeddinlü tâ'ifesinin tasarrufunda Bâyezîd tahrîrinde aslâ yurd kaydı yoğiken sonradan ecnebi hattıyla mezra'a-i Kebe-kenîse nezd-i Kaymasbeli *deyü* yazdırılmış bu sebeble Konya Sahrâsı'nın bî-nihâye yerlerini tasarruf itmişler sonra üzerine kadı gönderilüb bî-vech tasarruf itdikleri ba'zı mezâri' timara virilüb bu cümle ile kendülerin dahi hayli yerleri tasarruflarında kalmışdır Konya Sahrâsı'nın kadîmi toğrağı olan arâziye atçekenin te'allıkı yokdur anların yurdları Turgud ve Bayburd kadılığı toprağmdadır her yere bir isim bırakub yurdumuz *deyü* tasarruf ittikleri yerlerin ba'zısı Sahrâ-yı Konya'nın

Rençberlü ve Sa'âdeddin ve gayr-i nâm suğlalarımın arâzisindedir ki hâss-ı pâdişâhîdir tâ'ife-i mezkûre telbîsle mâl-ı pâdişâhiye zarar itdikleri Konya kadısı î'lâm itmeğin vâkı'-i hâl deftere kayd olundu

Kânûn-ı diğeri ve atçeken tâ'ifesinden ba'zı kimesne şehzadelere *bikmet* itmek vesilesiyle veyâhud uçlarda ümerâ yanında olub dilâverlik cihetiyle anda gönüllü ulufesine yazılıb [113/a] ve ba'de dergâh-ı mu'allâ bölüklerine ilhâk *olunub* ve ba'zı timara çıkub 'asker-i hümâyûnda ma'dûd olmuş ola anların gibilerden şöyleki hîn-i tahrîrde hazır bulunub berâtın izhâr idüb ve istihkâkla dirliğe çıktığı zâhir oldu ve babasu sipahi olduğu defter-i 'atîkde bulundu anın gibilerden merfû'u'r-resmdir ve sipâhi tâ'ifesinden *ma'dûd* olmuştur /ç-ammâ şunlar ki birer tarîk ve bir sebeble dirliğe geçmiş olalar veyâ mücerred ekâbire hizmet itmekle Anadolu cânibinde *mestf\tu'l-hâl* olub beğlerbeğiden berâtla tımar almış olagelüb *ve* defter-i cedide mukâbil olmağub *sonradan* berâtım vardır deyü berât göstere makbul tutulmayub atçekenden ma'dûd kılınmak buyurulmuş dur ve timara mutasarrıf olması memnû' olmayub kemâkân timara mutasarrıf ola rüsûm-ı atçeken ve resm-i ağnâmı vire deyü emr olunmuştur nice sene divân-ı 'âlîde *bu* vechle cevab virilmiştir lâkin eğer defter-i 'atîkde sipâhi ve sipâhizâdeliği mukayyed iken ve bir tarihte rüsûm virmez iken defter-i cedide kayd olunmayub kalmış ise ve kadîmü'l-eyyâmdan atçeken resmin virmeyüb [113/b] hâlâ deftere sipâhizâdelik ve bölük halkından olduğuna işaret olmayub *sehve* olduysa veya kendüsi hazır olmayub kaldıysa ki muhakkak ola aslâ şâ'ibeye şübhe olmaya anlardan *dahi* rüsûm-ı atçeken alınmaz taleb olunmaya

Kânûn-ı diğeri ve atçeken kabâyilinin kethüdâlarından ba'zı hîn-i tahrîrde vilâyet-i Anadolu'da müteferrikan sâkin olan eşhâsın ba'zı rüsûmünü kendüler eki itmeğin esâmîsini yazdırmak husûsunda temerrüdlük idüb gelüb hâzır olmadılar ve re'âyâ dahi müteferrik tâ'ife olmağın her kabilenin tamam esâmîsinin tafsiline kâdir kimesne bulunmağın etrâf-ı vilâyetde vazılmayub kalmış esâmî ve içlerinden mektûm ve mestûr eşhâs kalduğı mümkündür bu takdirce atçeken tâ'ifesi âher ra'iyete mülhak olmamak kânûn-ı mukarrerdir anlar gibilerden kemâkân her ne mahalde bulunursa rüsûmı taleb oluna vilâyet hâkimleri ana mâni' olmayalar ve tasarruf itdireler 'inâd idenlerin hakkından geleler atçeken tâ'ifesinin eşhâsı defterden hâriç kalmakla atçekenlikden çıkmaz kemâkân atçeken rüsûmın virir bu zikr olunan tafsilden ma'lûm

ola ki atçeken tâ'ifesinin rüsûmı ahzının mukarrerü'l-hâl zâbıtası yokdur fakr u gınâ [114/a] ve yurdlarınm mahsûlâtının kesreti ve killeti i'tibâriyle tevzi' ve taksim olunmak lâzım gelür bu takdirce hîn-i tahrîrde her kabilenin hâline göre tahmin olunan mal cem' olunub Turgud ve Eskiil ve Bayburd defterinin âhirinde kayd olunmuşdur her yıl rüsûm cem'ine emîn ve kâtib ol vilâyederin kadısı huzûrun- da her kabilenin mu'temed ve mütedeyyinlerini cem' idüb ağniyâ ve fukarâ ve %oirâ 'atleri çok ve az olan kimesneleri ma'lûm idüb ve hâricden zirâ'at olunub öşri sâbıkan mîrî için olub hâlâ fukaraya takvîyetçün atçeken rüsûmma ilhâk olunan a'sârı bileler ve takdir olunan ziyâde ve noksân i'tibârınca alız iderler ağniyâdan alınacak resmi fukarâya tahmil itmeyeler ve kat'â yurdda zirâ'ati olmayanın res

mini zirâ'tat idenlerden ekall alalar ki 'adalet mer'î ola ve sâbıkda atçeken rüsûmı cümle hâss-ı şâhî olub ol hâslar 'ummâle satılmağla ve halkı serkeş ve sahrâ-nişîn olmağla kendi hevâlarına tâbi' ola gelmişlerden nice dürlü mefâsid zuhûr itmeğın bâd-ı hevâların [114/b] ve resm-i 'arûsâne ve cürm ü cinâyederi şehzâ- de-i civanbaht tâle bekâhü hazretlerinin cânibinden zabt itmeğe hüddâm-ı 'âlîlerinin rızâları olmamağın beğlerbeğilere memleket zabtı için münâsıbdır devü anların tasarrufunda olmak buyuruldu ve at akçesi vech-i meşrûh-ı sâbık üzre hâlâ şehzâde-i civanbaht tâle bekâhü hazrederinin hâssıdır ve resm-i ağnâm ve beytü'l-mâl ve yava ve kaçgün hâss-ı pâdişâh-i 'âlem penâhdır bu dibâcede mes- tür olan ahvâl salâh-ı 'ibâd ve ıslâh-ı bilâda muvâfık fehm olunub tahrîr kılınmışdır garaz-ı fâsid maksûd olunmamışdır su'î zanla inne ba'de'z-zann ismün fehvâsını anlamayub muhâlefet idenler yevm-i su'âlde cevab vireler **kâ- nûn** atçeken kabâyilinden defter-i 'atîka babaları bir tarîkle sipâhi ve sipâhizâde kayd olunub feemmâ kendüler timara tâlib olmayub ve rüsüm-ı atçeken virmeyen kimesneler defter-i cedîdde sipâhizâde kayd olundular ve cemî'-i vilâ- yet-i Karaman'da sipâhizâdelerin dördüne ve beşine be-nevbet [115/a] birer cebelü eşdirmek mukâbelesinde kendüleri öşürden ma'adâ rüsüm-ı çift ve bennâk ve caba ve resm-i ağnâm virmeden ma'fuv kayd olunmuşlardır ve zikr olunan sipâhizâdeler gelüb defter-i cedîdden sûret-i tezkere alub be-nevbet cebelü hizmetin *edâ* itmeğe iltizâm gösterilmişdir tâ'ife-i atçeken sipâhizâdeleri defter-i cedîdden ba'zısı gelüb tezkere almadılar lâkin defter-i cedîd ve defterhâne-i hümayûna teslim olunduğı zamana değin tezkere almazlar ise kemâkân atçeken kabilinden ma'dûd olurlar ve atçeken resmin virirler *ve billâhi'l-avnü ve't-tevjîk ve hüve bi'l-isti'âneti hakîk* be-hatt-ı sene 1143

AÇIKLAMALAR

90/a

(Satır: sî) **Kânûnnâme-i ahvâl-i zimmiyân-ı vilâyet-i Karaman** vilâ- yet-i Karaman'da olan zimmîlerin her ferdinin cizyeleri mufassal defter-i 'atîkde her isim tahtına mu'ayyen ve mukayyed olmadığına bâ'is budur ki cizye şer'an her şahsın gınâ ve fakrı i'tibârınca takdir ve ta'yîn olunur ve bu hâl mürûr-ı ey- yâm ve kürûr-ı şuhûr ve a'vâmla sâl ve sâl mütegayyir ve mütebeddil olmak üzredir ol cihetden vilâyet defterlerinde ana yakîn ve tekarrür muvâfık gelmez eyle olsa vilâyet tahrîr olunduğı senede her vilâyetin kadısı ma'rifetiyle tetebbu' olunub görüldükde zimmîlerin emlâk ve emvâle vüs'ati ola nicelerine ki a'lâ i'tibâr olunur seksen ve doksan akçeden altmış akçeye gelince ve mütevassıtü'l- hâline altmış akçeden otuz akçeye gelince ve fukarâsından otuzar akçeden ekall olmamak takdir ve ta'yîn olundu min ba'd her sâle nevyaftelerine otuzar akçeden ekall cizye vaz' olunmaya bu minvâl üzre her üç yılda bir defa vilâyet kadısı ma'rifetiyle mahkemede mürdeleri ihrâc olunub ve nevyafteleri deftere kayd olunub üç yıla değin ol mümzâ defter tagyîr ve tebdîl olunmaya ve erbâb-ı gınadan fakir olmuş zimmîler ve fukarâlar gmâya ermiş keferenin ahvâli dahi teteb- bû' olunub fakirin hâline ziyâde nesne alınmaya ve gânînin cânib-i ri'âyet olunub ve fakire ziyâde tahmil olunmaya bu bâbda hakdan 'udûl iden eğer kadıdır ve eğer cizye cem' iden mübâşirdir yevm-i su'âlde itâb-ı ilâhiyyeye müstehak olalar ve her sâl cizye cem' olundukda kadı cânibinden dahi bir defter tutulub ve yazılıb defterin bir sûreti kadı imzâsıyla dergâh-ı âliye gönderilüb bir sûreti mahkeme sicillâtule hıfz olunub bu minvâl-i meşrûh her senede mer'î tutulub bi- vechin mine'l-vücûh tehallûf itdirilmeye

vilâyet tahrîri zamanında cem' olunan cizye defterinde doksan ve seksen akçelü cizyeler a'lâ kabilinden olub: (Paris Bibliotec National: PBN); (s2) ziyâde: ziyade ve ekall PBN; (s8) Yahyalu: Kahyalu PBN; (sil) vilâvet-i Beğşehir: vilâyet-i Karaman'da Beğşehir PBN; (s 14) Silye: Seli PBN.

90/b

(sİ) esâmi-i ehl-i: esâmi-i PBN; (s2) yazılmış: yazılmamış PBN; (s6) idüb: etmemekle PBN; (s7) vilâyet-i 'Arabiyye: Arab'a PBN; (s9) olunmuşdur: olunmuşdur temme PBN; (s9-15) **Kânûnnâme-i zimmîyân-ı Liva-i Kayseriyye:**ve Liva-i Kayserime zimmîlerinin cizyesi ashâb-ı timar

tasarrufunda idi hâlâ anlara bedeli vmlmeyüb ve Karaman Beğlerbeğisi'nin terakkîsiçin zikr olunan vilâyetin cizyesi emr-i humâyûnla müşârun ileyh mîr-i mîrân ta'yîn olundı âher beğlerbeğive 'âdet-i kadîme üzre hâsıl yüz kerre yüzbin akçe 'inâyet olunmuş zikr olunan cizye şâir vilâyet-i Karaman zimmîlerinin cizyesi gibi havâss-i humâyûnçün zabt olunması havâss-ı humâyûn defterleri hımlma kayd olunmuşdur: bu kısım Paris nüshasında bulunmamaktadır.

91/a

Bu sayfa Paris nüshasında bulunmamaktadır.

91 /b

Bu sayfanın tamamı Paris nüshasında mevcut değildir.

92/a

(sİ) ol livanın kânûnnâmesi mufassal defterin zuhruna kayd ve tahrîr olunmuşdur: bu kısım Paris nüshasında bulunmamaktadır; (s2) bâclar ve kantar resmi: kânûnnâme-i vilâyet-i Karaman bâcât ve resm-i kantar PBN; (s2) bâclar husûsâtı liva-i Kayseriyye'de: baelâr husûsiyâtı Konya'da PBN; (s10-12) şimdiki halde kapucuların timarları vardır yemiş yükünden ma'adâ nesne alınmaya deyü mukarrer olundı; bu kısım Paris nüshasında yoktur; (sİ5) sabundan dahi: sabundan dahi bunun gibidir PBN.

92/b

(s2) bir aded tahta PBN; (s2) mülk: mülk ya'ni PBN; (s4) at ve katır ve bargir satılsa iki akçe alandan ve iki akçe satandan alınır PBN; (s5) bir akçe bâ- yi'den: bir akçe müşteriden ve bir akçe bâyi'den PBN; (s6) boğazlasa PBN; (6-7) ana dahi iki koyuna bir akçe bâc alınur ammâ yerlü kassâb koyun boğazlayub satsa PBN; (s7) bâc: - PBN; (s9-11) deve ile bazara un gelse yüküne iki akçe resm-i kantar alınur ve iki akçe bâc alınur ve at ve katır yükünde iki akçe ve merkeb yükünden bir buçuk akçe resm-i kantar alınur ve iki akçe bâc alınur vallâhü e'lem: deve ile bazara un gelse yüküne iki akçe resm-i kantar ve iki akçe

Karaman Kıvâletine Ait Bir Kanunnâme Sureti

363

deve ile bazara bâc alınur ve at ve katır vükiinden iki akçe ve hımar ve merkeb yükünden birbuçuk akçe resm-i kantar ve bâc alınur PBN; (s 12) 'âmil PBN; (s 15) şelir-i Konya el-mahrûse: şehir ve kazâ-i Konya PBN.

93/a

(sİ) muhtesib narh-ı ma'rûfdan noksan üzre satduğı ehl-i bazarı kadı ma'rifetivle ta'zîr-i bi'l-mâl edüb kânûn-ı mukarrer üzre cerimesin alur ziyâde nesne alamaz ve muhtesib me'kûlât satan ehl-i sükdan her hafta haftalık deyî birkaç akçesin alur bakkal ve ascî ve etmekci ve kassâb dahi rızâsıyla muhtesibe

kesim gibi ikişer akçe virirmiş fi'l-hakîka bu vaz' ehl-i sûka naks üzre satmağa rızâ ve icâzetdir ve bir tulum peynirden bid'aten resm alub andan satdırırmış kadı mahkemesine verilen narhı gözetmeyüb ve eksügün tutub cerime almağa mukayyed olmaduğı ecluden bid'atler reP olunub kadîm kadîmi üzre olmak mukarrer kılındı narh görülmeyüb hakk-ı sükût almak min ba'd câ'iz değıldir **kânûn-ı 'asesân-ı şehr-i Konya** şehr-i Konya çarşularının ba'zı mevâzı'ında gice ile pâsbânlar otun gelüb beklemek kânûn-ı kadîmdir ol mevzi'ler bunlardır ki At Bazarı Kapusunda bir oturak ve Haffâfiye'de bir oturak ve Bezzâzistan önünde asesbaşı bi-nefsihî bir oturak ve İplik Bazarında bir oturak ve Sarrâclarda bir oturak ve Bit Bazarında bir oturak ve Gazzâzlarda bir oturak ve bir dahi gezer pâsbân bu mahaller hıfz oluna gelmişdir dükkândan dükkâna mu'ayyen olan resm virile gelmişdir ammâ bezzâzistan dükkânlarından 'ases akçe almaz bezzâzistancı alur **kânûn-ı boyahâne-i şehr-i Konya el-mahrûse** boyahâne husûsunda a'yân-ı şehirden cemm-i gafir şöyle takrir eylediler ki kadîmü'l-eyyâmdan hâricden şehre gelen boyalı boğâsi tamgalanmazdı ve dikilmiş kaftan gelse tamgalanmazdı ve şehrin boyacıları eyü boya boyarlardı hâliyâ olgelmiş muhalif iderler didiler imdi hâricden gelen boğâsi Bursa'da bir def a tamgalandıysa tekrar bunda tamgalanmak câ'iz değıldir ve tamgaya boyacının ta'alliki vokdur ve eğer Akşehir'de boyandıysa ve tamgası yoğise şöyleki 'âdet-i kadîmden noksanı zâhir ola kadı ma'rifetiyle ol husûs ihtisâba müte'allıkdır meğer ki boyahânedede 'âmil olana bu kalem ihtisâbdan ifrâz olunub 'ameline bile ilhak oluna ol takdîrce gözliye ve Bursa boyasıyla boyanmış elli akdeden ziyâde kıymetlü Borlu boğâsusi tamgalanmak olagelmeyüb kumaş makûlesindendir ve âl ve za'ferânî ve jengârî boyasıyla olan boğâsiye tamga olunagelmışdir ve uvak kara boyayla boyanan bez ve kaftana dahi olunagelmemişdir deyü şehir halkı kadıya bi'l-ittifak PBN; (s3) olmayub: oluna gelmedi ise PBN; (s5) olan PBN; (s6) sipâhive kayddır: sipâhive hâsıl kayd olunmuşdur PBN; (s9) çomak PBN; (s9) akçe PBN; (s9-10) küffârın kara canavarı girse canavar başına ikişer çomak ve ikişer akçe alına PBN; (sil) davarını: Akgündüz, bu kelimeyi duranı şeklinde okumuştur.; (s13) ta'zîr-i bi'l- mâl: bi'l-mâl PBN; (s 15) ve eğer kasaba ve köy yanında yahud aralarında ya davar: - PBN.

93/b

(s 1-4) suvadı yanında ve mer'ası kurbünde ziraat olunmuş gaile olursa davar uğrağı ola ekin sahibine avlağı itdirmek teklif oluna şöyle ki ihmâl ve taksîr ideler kavli mesmû' olmaya ve ziyanı tazmin ve sahib-i davar ta'zîr olunmaya: - PBN; (s8) kayd: - PBN; (s9) 'umûmen: - PBN; (s9) asla PBN; (sil) ra'iiyyetini PBN; (s 12) ra'iiyyet kendii: ra'iiyyet ki PBN; (s 12) tapu: damın ve yurdun PBN; (s 15) ziyâde alma: ziyâde ile PBN; (s 15) mukayyed PBN; (s 13-15) her bezirhânededen resm yılda yirmibeş akçe mukayyedir amma İçil'e tâbi' Mud kazasında bezirhânelerin rüsûm-l ziyâde alma deyü defter-i 'atîkde (bu kısım metinde olduğu halde Akgündüz, vermemiştir).

94/a

(s 1-3) bulunmuşdı ol resm edasından halk teşekkî ve tezallüm itmeğın bir mikdar tahfif olunub nısfı mukarrer kılınmış dır her yerde müstakilen ana işaret olunmuşdur **Kânûn-ı resm-i bâc ve şâir rüsûm-ı şehr-i Lâlende tâbi'- i livâ-i Konya:** bu kısım metinde olduğu halde Akgündüz, vermemiştir; (s3) bâc-ı gallât PBN; (s5) yirmi zir'ada bir akçe almur kaliçe humlından iki akçe hımlı bozub satandan PBN;

(s6) yün: gön PBN; (s8) at ve katırdan dörder akçe almur PBN; (s9) ikisine: iki re'sine PBN; (s10) akçe PBN; (s15) ve dönüm dahi dörd evlekdür ve gök tahıl suvarılsa anın dahi dönümüne dörder akçe alınur ve PBN; (s16) 'öşr: - PBN.

94/b

(s3) üzerinde: -PBN; (s4) alınmaz PBN; (s7) tazyık PBN; (s9) gerek: lâzımdır PBN; (s 11) ol yer yeri suvara sebzavâtdan: ol yeri suvara sebzavâtdan PBN; (15) Şücâ'eddin: Şücâ' PBN; (s 16) Konya ahâlisi eline hüccet vermişdir PBN.

95/a

(s1) **Su taksiminin kânûn-ı mu'tâdı budur ki zikr olunur** Kavak Değirmeni önünde su iki kısım olup nısfı Kerekilas Irmağı'na gider ve Delüklütaş'a gelicek dört vukiyye andan orta ırmağa virilür ve sunun nısf-ı âheri Meram'a gidüb andan Kaya Yaruğu'na gelicek dört vukiyye su şehir nehrine virilür ve andan âhir İlyas Değirmeni'ne gelince olgeldüğüne göre ashâb-ı hu- kük hisselerin aldıktan sonra zikr olunan değirmenden çıkan su anda taksim için vaz' olunan taş üzerinde sülüsü, çaya ve sülüsânı Karaöyük Irmağı'na ta'yîn olunur ve Karagöz Değirmeni'nden çıkan sunun sülüsü çaya ve sülüsânı şehir nehrine ta'yîn olur ve zikr olunan çayın suyu andan aşğa Selifar ve Sahrâya muktezâ-yı ahvâl üzre intifa' olugelmişdir deyü sâbıkda zikr olunan kadi-i mûmâ ileyh unvânıyla sene hams ve 'ışrîn ve tis'a mi'e târihiyle müverrah hüccet-i hükmiye ve emr-i hümâyûn Konya ahâlisinin elinde mevcuddur Meram'dan Yukarı Değirmen Deresi'nde Hatun Yokuşu demekle ma'rûf mevzi'den yukarı olan bağlar kadimü'l-eyyâmdan mîrâba her senede yüzyirmi akçe virilügelüb ve bağlarının öşri almugeldüğü mu'temedün 'aleyh kimselerin takriri ve şahâdetiyle ma'lûm oldu mîrâba müte'allık ahvâl budur ki 'ale'l-icmâl müzekkeren li'l-hâl olmak için defter-i cedîd dibâcesine kayd olundu **Kânûn-ı taksîm-i âb-ı Karahisar ve Develü der liva-i Niğde** liva-i Niğde'ye tâbi' Develü Karahisar'ın suyu Mevlânâ Vildân tevzî'i muktezâsmca defter-i 'atîkin nefsi-i

Karahisar mahallâtının tahtında bu ibâretle merkûmdur ki zikr olunur mezkûr

su bir gece karye-i Kara Mûsa'ya ve bir gece karye-i Bağluca Bayata ve bir gece Karye-i Kara Öküz'e ve bir gece karye-i Hacılar'a akar ki dört gece olur ve bu gecelerin üç günü şehirde olan mu'âfinin ve sipahilerin ki kadîmden hissesi olan yerlerine ve hâliyâ yerleri her kimde ise anlara aka ve bir güm dahi Köşk Medresesi vakf-ı karye-i Armudsun'a aka ve 'alâ hâze'l-kıyâs ve eyyâm-ı sayfda ba'zı karyelere ki su varmak mümkün ola nevbeümüzdir deyü mâni' olmayalar **Kâ- nûn-ı esâmi-i re'âyâ ki defterde ba'zı ehli garaz mükerrer kayd etmişler ola ve gaflet olunmuş ola tâ'ife-i siyah (?) ve zümre'-i re'âyâdan ba'zı kimseler ki vilâyet tahrîri esnâsında mahall-i teftîşe gelüb efrâd-ı re'âyâ onların takrîri ve vukûfiyle yazılırdı bunlar ba'zı re'âyâ ki hâricden mütemekkinlerdir babalarının defter-i 'atıkde isimleri bulunmağla hâricden olan oğullarını girü kadîm-i ra'yyet oldukları i'tibarla karyesine yazdırub hâricde temekkününü izhâr itmemek zannolundu ol ra'yyet mütemekkin olduğu mezra'a ve karye bir nice zamandan sonra ki ol vilâyet tahrîri için anda varıldı ve yazılmasına şurû' olundu mütemekkin olduğu karyenin halkı mezkûr hâric olan ra'yyeti kendülere takviyet ve yardım olmak için yazdırdıklarında ne mahalden geldiğini ma'lûmları olmaduğı cihetden yâhud kasd ile ketm itdikleri sebebden beyân eylememeğe binâ'en gayba ittulâ' maktûr-ı beşer olmamaktan kusûn erbâb-ı insâfa zâhir ve vâzih olduğu özr-i maktûl buyurulmak ricâsından sonra ol ism-i gaflet veçhile mükerrer yazılmak vâki' olduysa kadîmden her kimin ra'yyeti ise kemâkân ana ra'yyetdir temekkününe i'tibâr olunmaya bu tarîk üzre her mükerrer ismin hâli tashih oluna ve hâkimü'l-vakt olanlar ra'yyederi tekrar haklatmayub rencide etdirmeyeler bir ra'yyet iki sipâhiye resm virmez kıdeme i'tibâr olunur tekrar maktûl olmaz **Kânûn-ı rûsûm-ı çift ve bennâk ve caba der elviye-i vilâyet-i Karaman liva-i Konya ve Akşehir ve Beğşehir ve iç-il ve Aksaray ve Niğde cüz-i liva-i Kayseriyye** Kayseriyye livasından gayri vilâyet-i Karaman re'âyâsının müslümanlarından ve zimmîlerinden bir çiftte otuzalü akçe ve nim çiftte onsekiz akçe resm alınur ve resm-i bennâk oniki akçe ve resm-i caba alü akçe olur bennâk hiç yeri olmayan veya nim çiftten eksük yeri olan evlüye dirler ve caba mücerred olan bâliğ kimseye dirler ki babası yanında PBN; (s3) 'atık-i PBN; (s5) mütüyle: müddiyle PBN; (s9) nim çiftlik: nim çift PBN; (slO-11) sen defterde çift ve nim çiftsin: sen defterde çift ve nim çift mukayyedsin PBN; (sil) senden resmin: senden resm PBN.**

95/b

(s2) bir çiftlik mikdarda yer dirler Bursa mütüyle: bir çiftlik yer dirler mikdarda Buruşa müddiyle PBN; (s3) Konya mütüyle: Konya müddiyle PBN; (s4) keyl: kile PBN; (s4) ola: olur PBN; (s5) kızı ve oğlu: oğlu ve kızı PBN; (s5- 6) çiftliği oğluna değer kızına hisse yokdur ve eğer oğlu kalmayub heman kızı kalsa PBN; (s6) virilür: virür PBN; (s7) kız : — PBN; (s8) ola: olsa PBN; (slO) hâssma: hâssa PBN; (s 12) yine PBN; (s 15) Kânûn-ı resm-i çifti: resm-i çift PBN.

96/a

(s3) öşr-i salâriye: öşür ve salâri PBN; (s4) dönüm akçesini virir: dönüm akçesin vire PBN; (s5) mukayyed PBN; (s6) alub PBN; (s6) tasarruf itmeye: tasarruf eyleye PBN; (s7) virir PBN; (s7) yörük: yörüklük PBN; (s9) hakkıdır: mukayyedir PBN; (s9) ahvâl-i PBN; (sil) hazardır PBN; (s 14) re'âyâdan: ra'yyetden PBN; (s15) sipahi PBN.

96/b

(s1) olsa: olmasa PBN; (s3) virmese: virseler PBN; (3) itmeveler: itmeseler PBN; (s5) sipahiye: sipahi PBN; (s6) nisf: - PBN; (s8) yerlerde: - PBN; (s8) şerif PBN; (s9) mensûh kadîm üzre 'avarızdan mu'âflardır: mensûh olmayanlar kemâkân 'avarızdan mu'âflardır PBN; (sil) sipahi ve: sipahi veya PBN; (11) kapukulu olanlardan: kapukulu ola anlardan PBN; (s 12) bölüğe: bölüğe PBN: Akgündüz bu kelimeyi "böyle" şeklinde okumuştur; (s 14) muhâlefet olunmaya ve etdürülmeye ve

mu'âflardan resm-i ganem alınmak ve zâviyedârlardan resm-i ganem alınmak buyurulmuşdur PBN; (s 14) zadelere hâlâ: sipâhizâdeler ki hâliyâ PBN; (s 15) buyurulmuşdur: olunmuşdur PBN.

97/a

(s 1-2) alınmak: alınmamak PBN; (s2) musarrah olan mukayyed: musarrah ve mukayyed olan PBN; (s6) yürütmeğe: tamam yürümeğe PBN; (s6) yürütmeğe: yürümeğe PBN; (s7) yürüyen PBN; (s8) ve mu'âf PBN;(s10) olunmuşdur: olunmuşlardır PBN; (sil) virilmeğe: virilmemeğe PBN; (sil) mu'âf PBN; (13) olan: ola PBN; (s13) ve: - PBN; (s 14) virmeyiz: virmez PBN; (s15) olundukdan: olduklarından PBN; (s 15) sonra sâ'ir re'âyâ hükmünde olurlar ve şol kimesne ki defterde ma'a'r-resm mukayyed ola ammâ PBN; (s15) imam ve PBN; (s15) olan: oluna PBN.

97/b

(s4) öşr-i salâriyesin: öşür ve salâriyesin PBN; (6) mezâri'de: Akgündüz bu kelimeyi "firâr an" şeklinde okumuştur; (6) çift PBN; (s7) olunmuşdur: olunmamıştır PBN; (s7) mezra'a: mezra'ada PBN; (s8) başı: baş PBN; (s8) resm-i PBN; (s9) kimse PBN; (s9) mezra'a PBN; (s 10) hâsıl PBN; (sil) ya vakf ya mülk: veya vakf veya mülk PBN; (s 12) idüb: iderse PBN.

98/a

(s3) rüsum ve ra'yyeti: rüsûm-ı ra'yyeti PBN; (s3) hayma ra'yyet kayd olunmuşdur: haymanaya ra'yyet kayd olunmuş ola PBN; (s4) fevt olub: fevt olanların PBN; (s5) sipahiye: sipâhiler PBN; (s6) girü PBN; (6) olsa PBN; (s 12) idüb: itdürüb PBN; (s 15) sürilen: süriden PBN.

98/b

(s3) hâsıl PBN; (s5) ağnam: ganem PBN; (s5) olunmuşdur PBN; (s6) dahi eylemez: - PBN; (s6-7) ve'l-cmr: ve gayri serbestdir PBN; (s7) ve bir sipahinin PBN; (s 10) olanlar PBN; (s14-15) ve husûs-ı mezkûr meşhûr ve mu'arref olub ekseriyâ bütün vilâvetde kadılar mahkemesinde sicillâtlarda

mestûrdur: - PBN.

99/a

(s3) deyü PBN; (s8) olundı: kılındı PBN; (s9) kılâ'-i timar: kılâ' PBN; (s10) evkaf emlâk: evkâf ve emlâk ashâbı PBN; (s10) yaylakda: yaylâkâtda PBN; (s12) kazıyyedir PBN; (s12) kezâlik haşhaş ve penbe: ve kezâlik penbe ve haşhaş PBN; (s 13) esâvince: üslûbunca PBN.

99/b

(s1) penbe: penbeden PBN; (s1) haşhaşdan: ve haşhaşdan dahi PBN; (s4) ala PBN; (s5) muayyen PBN; (s7) kadr-i PBN; (s8) dahi PBN; (s8) re'âyâlan: re'yleriyle PBN; (s8) sül-i sülüsân: sül ve sülüsân PBN; (s9) bedeli itdükden: tedenni itdüğünden PBN; (s10) ve re'âvâ: - PBN; (sil) yılda: yıl PBN; (s 14) defter-i: defâtir-i PBN; (s 15) ve'l-ikrâm: ve ekrem PBN.

100/a

(s3) defter-i cedîd PBN; (s4) olunca: olununca PBN; (s5) ki PBN; (s5) Mevlânâ: Mevlânâ-yı PBN; (s6) katarâtü'r-rahmeti: katarâr-ı emtâ'ir-rahneti PBN; (s7) nisf gendüm ve nisf şa'ir: nisf buğday ve nisf arpa PBN; (s8) ve İçil kilesi yedişer PBN; (s8) üzerinde narh bağlatmışlardır: üzre narh bağlamıştır PBN; (s8) ve mukarrer: girü mukarrer PBN; (s8) kayd eylemiş PBN; (s9) kadılarına: kadıları PBN; (s10) idüb PBN;

(slO) bir PBN; (sl2) ruhsatı: ruhsı PBN; (si4) kilesiyle ki: kilesi ki PBN; (sl4) Mevlânâ Konya kadısı Hacı Ali hüccetiyle: Mevlânâ Hacı Ali el-kadı be-Konya hücceti PBN; (sİ5) gendümi: buğday PBN; (s 16) i'tidâlar: i'tidâle PBN; (s 15)" ki PBN.
100/b

(sİ) gendüm: buğday PBN; (s3) imzalarıyla: imzâsiyla PBN; (s4) ideler: itdiler PBN; (s4) kuzâ: kuzât PBN; (s5) olundu şa'ir: olundukda şa'irin PBN; (s5) akçe PBN; (s5) üzre : - PBN; (9) lâzım olundu ve şerh olundu tarikle: lâzım oldı ve şerh olunduği tarikiyle PBN; (s 12) alınmış PBN; (s 14) 'amel: 'ummâl PBN. 101/a

(sİ) dibâcesinde mukayyed bulundu PBN, metinde bu bölüm silik olduğundan okunamamaktadır MM; (s2) İçil'deki: İçil'in PBN; (s2) gibi PBN; (s3) câ be câ PBN; (s4) viregelmişdi: gelmişlerdir PBN; (s8) aralarında: aralarına PBN; (s 10) olunmak: olunmamak PBN; (s 10) ki 'ale'l-lusûs: 'ale'l-husûs ki PBN; (13) ve mütevattın: - PBN; (s 14) olmuşlardır: olduklarına PBN.
101/b

(s4) zikr olunan: zikr olan PBN; (s7) 'an-erzâ'-i: 'an-arâzi'-i PBN; (s8) mezâri'de: mezâri'i PBN; (sil) olunmuşdur: mukayyedir PBN; (sl2) olur: alurlar PBN; (sl3) vakfiyyeti: vakfidır PBN; (sl3) kayd-ı: - PBN; (sİ5) icmâl-i hâl suğlahâ-yi: icmâl-i der-beyân-ı suğlahâ-yi PBN.
102/a

(s2) bağlanmaz: bağlanmalı PBN; (s3) ve PBN; (s3) ve PBN; (s6) Alaeyne: Alayere PBN; (s7) Fizevâre: Firuz PBN; (s7) ve andan Ortaviran suğlasına ve andan Sırnık suğlasına varır PBN; (s7) 'Alemde: - PBN; (s9) Katır PBN; (s 10) İsmail: İsmıl PBN; (s 11) bağlanub: tutulub PBN; (s 12) Seydişehir Gölü'nün suğlası budur tamam olur: - PBN; (sl3) Akşehir: Ağcaşehir PBN. 102/b

(s4) olan PBN; (s4) karye: kura PBN; (s6) inüb: gelüb PBN; (s7) karye: - PBN; (s7) ve PBN; (s8) ol dahi suğla olur: - PBN; (sİ5) sipahi: sahibi PBN. 103/a

(sİ) mensûh PBN; (s3) yerlerden: yerlerinden PBN; (s9) üzre: - PBN; (s 13) kolayında: kolayına PBN; (s 15) rüsûm: resm PBN.
103/b

(sİ) ve PBN; (sİ) zamana: zaman PBN; (s3) olur PBN; (s6) ve (Ferit Uğur: FU); (s8) memleçenin: memlehanın FU; (s9) der-beyân-ı FU; (sİ2) defâtir-i: defter-i FU; (sİ5) evkafi emlâki: evkâf ve emlâkini FU.

104/a

(s8) emlâk: emlâke FU; (s8) kapuya teslim olunub: kapuya gönderilmiş FU; (slO) eşrâ: eşirrâ FU; (sil) defterde: deftere FU; (sil) defter: defteri FU; (s 13) olunmayan: olunmayı FU; (s 15) kadîme FU.
104/b

(sİ) ba'zısı pâye-i serîr-i a'lâya 'arz olunub girü eski sâhiblerine FU; (s2) timar: timara FU; (s4) cebelülerden vireler yerine: cebelülerin vireler yerlerine FU; (s5) mezâri'ler: mezra'alar FU; (s 13) olanların FU; (s 13) ba'zı: ba'zısı FU. 105/a

(sİ) bulunan timar verilmemiştir FU; (s3) mülk: vakf ve mülk FU; (4) olundu: olunmadı FU; (s4) be-her: her FU; (s6) sıhhat: hüccet FU; (s 13) sayât: hiyânet FU.
105/b

(sİ) olunan adedi kabul kılmak rica olunub tâ ki sù'i zann FU; (sİ) fi'd- dâreyn FU;(s2) olmya: olmyalar FU; (s3) karyelerin: karyeler ki PBN; (s4) ya'ni PBN; (s7) ve

mülk: - PBN; (s8) sâhib-i PBN; (sil) bu kadar PBN; (s 12) şöyle vilâyet ömr-i humâyûn-ı sultaniyle tahrir olundukda sipâhiler ve PBN; (s 12) takrir ile: takririyle PBN; (s12) zâhir ve PBN; (s 12) ki PBN; (s 12) olunan PBN; (s 12) ki PBN; (s 13) öşri: - PBN; (s 14) yanında: beyinde PBN; (s 14) mukaddemâ: - PBN.

106/a

(s6) virilmeğin: virilmemenin PBN; (s9-10) bozılınca ki arz-ı hâliye ola kemâkân vakf ve mülk ashâbına mahsûs tasarruf olına: - PBN; (s 12) bâğât-ı ‘öşri: bâğât-ı ‘öşür PBN; (s 13) mu’âveneti: me’ûneti PBN.

106/b

(sİ) timar-ı: der-tamam-ı PBN; (s4) çift PBN; (s4) olmuş lâkin: bulunmuş iken PBN; (s9) yazılası: yazılması PBN; (sil) ve PBN; (s 12) re’âyâ ve resm-i PBN; (s12) teklif-i : tekâlif-i PBN; (s 13) be PBN; (s 14) mezbûrda: mezkûre PBN.

107/a

(s1) timar: Akgündüz bu kelimeyi “tezkire” olarak okumuştur; (s2) olunub: olunmuştur PBN; (s5) ittifâkan: ittifak PBN; (s6) beşeriyede: beşeriyeye PBN; (s8) sipâhizâdeler sefere: sipâhizâdelere sefer (s6) ki PBN; (sil) gelenler: gele PBN; (s 12) sipâhizâdeler: sipâhizâde PBN; (s 13) âher PBN; (s13) kayd PBN; (s 15) havmanacı PBN; (s 15) tâ'ife: tâ'ifeden PBN.

107/b

(s3) ‘avarız-ı divâni dahi vâki’ olduysa: Akgündüz burayı atlamış; (s3) ‘avarız ve nüzülleri: ‘avarız virenleri PBN; (s4) zâbıtlar: zâbıtla PBN; (s4) sipâhiler: müsâhale PBN; (s4) tamam: tamamen PBN; (s7) ve ze'âmeder: - PBN; (s7) ve kılâ' dizdârlannın timarları PBN; (s 10) arûsânesine: arûsiyyesine PBN; (sil) serbest PBN; (s 12) üzre tasarruf olunurken bozulub timara virilürse serbestliği PBN; (s 13) defter: deftere PBN; (s 13) tamam mecmû: tamamen mahsûb PBN; (s 13-14) eğer ber vech-i timar dahi virilürse bâd-i hevâ ve resm-i ‘arûsiyyeye tamam(men) mutasarrıf olur: Akgündüz bu bölümü atlamış; (s 15) havâss-ı hümâyûn havâss-ı liva: hâss-ı hümâyûn hâss-ı liva PBN.

108/a

(s3) serbestdir PBN; (s4) evine: erine PBN; (s4) mirliva PBN; (s7) ve PBN; (s9) ehade'l-esâmi: ba'de'l-esâmi PBN; (s 10) kaydı PBN; (s 12) oligelmiş: olmuş PBN; (s 13) ol PBN; (s 13) ‘avârtız PBN; (s 13) a'lâ ve ednâ ve evsat: a'lâ ve evsat ve ednâ PBN; (s 14) ve PBN; (s 15) olur PBN.

108/b

(s1) i'sâr: i'sâr PBN; (s2) edvârına: edvârla PBN; (s3) muhtâc: muhtâcdır PBN; (s9) nisâf-ı insaflarına: insâf-ı ittisâklarına PBN; (s 10) ve PBN; (s10) takdirleriyle: tefakkudlanıyla PBN; (sil) en-der: end-der PBN; (s 12) defterinin zahnde mukayyedir: - PBN; (s 14) bağçe: bağçeleri PBN; (s 14) koyunları: koyunlu PBN; (s 14) olmağın PBN.

109/a

(s3) olurmuş: olur olmuş PBN; (s6) yelür: yerlü PBN; (s10) bin: - PBN; (sil) bu defterin: - PBN; (s12) kadîm PBN; (s 13) defterlerine PBN; (s 15) cemî'- i hidemât-ı asâkir-i humâyûnı Karaman'a müte'allık olur PBN; (s 15) cânibinden PBN; (s15) kabâil-i PBN.

109/b

(s1) livasında: livasına PBN; (s5) imiş PBN; (s5) yüz PBN; (s7) cerimelerine: cürmlerine PBN; (s8) ve PBN; (9) iderler: olunur PBN; (s 12) ve PBN; (14) emriyle: emrle PBN; (s 14) kiireçki: kürekçi PBN; (s 14) tekâlif-i divâniyye vâki' oldukça bu kabâ'il halkı ol PBN; (s15) ve alınmaz imiş PBN. 110/a

(s1) göçer ve konar: göçer konar PBN; (s2) edâ etdikleri at resmi ki beşyüz akçedir her kabilenin oniki hânesinden PBN; (s3) taksîm ve tevzî'i ile maldâr ve kuvvedü kimesnelerden PBN; (s6) malına: hâline PBN; (s6) mukar

rer: mukarrerleri PBN; (s 10) mü tevakkın: müte'ayyin PBN; (sil) yurdların: yurdlarınm PBN; (s 12) zahir PBN; (sİ5) olundukda: olundukça PBN.

110/b

(s4) dahi PBN; (s5) kadılarında: kadılarından PBN; (s6) dâmet me'âlihi: - PBN; (s8) ve PBN; (s 12-13) kânûn-ı atçeken taifesinin yurdlarında zirâ'at idenleri beyân eyler: - PBN.

111/a

(s5) vâde: ziyâde PBN; (s6) eylemeye: eylemeyeler PBN; (s6) ol PBN; (s7) hâne: hâneden PBN; (s7) virir: viririz PBN; (s8) dimeye: dimeyeler PBN; (s8) oniki hâneden: - PBN; (s 10) ve sipâhi PBN; (s 12) itmeyeler: olunmaya PBN; (s 13) ba'zıdan: ba'zısından PBN; (s 13) anlar: anların PBN; (s 14) bağlamışdır: bağlanmışdır PBN; (s 15) idenler: olunanların PBN; (s 15) sâbıkda: sâbıkan PBN.

111/b

(s3) anlar: anların PBN; (s6) olmaz: olmazlar PBN; (s6) edâ PBN; (s7) hâsil: hâsılı PBN; (sil) alınmak PBN; (s 13) atçekenlerden: atçekenlerinden PBN; (s 14) ve PBN.

112/a

(sİ) ve PBN; (s3) ve PBN; (s7) olub: olunub PBN; (s7) i'tibâr olunmamışdır belki mahsûlât PBN; (s9) ve PBN; (s 10) kabîle PBN; (s 10) ziyâdında: zeylinde PBN; (11) ve anların: - PBN; (sil) ziyâdece: ziyâde PBN; (s 12) edüb PBN; (s 12) salâriyyesi: salâriyyeyi PBN; (s 12) mîrîye PBN; (s 12) altı ken: almurken PBN; (s 13) ve sipâhi PBN; (s 14) atçeken PBN.

112/b

(s3) tahrîrinde: tahrir eylediği defterde PBN; (s4) nez: nezd-i PBN; (s4) deyü PBN; (s 7) tasarrufunda: tasarruflarında PBN; (s 9) yurdumuzdur: yurdumuz PBN; (s9) deyü PBN; (s 13) kânûn-ı diğer: - PBN; (s 14) hizmet PBN. 113/a

(sİ) bölüğüne: bölüklerine PBN; (sİ) olunub PBN; (s2) ola: - PBN; (s2) şöyleki: şolki PBN; (s3) idüb: eyledi PBN; (s5) anlar: anın PBN; (5) merfû'u'r- resmdir: merfû'u'r-râsımdır PBN; (s5) ma'dûd PBN; (s6) fe PBN; (s6) bir tarîk: birer tarîk ve PBN; (s7) itmeğe: itmekle PBN; (s7) mestur: mestûrul-hâl PBN; (s8) olmuş: almış PBN; (s8) ve PBN; (s8) sonradan PBN; (sil) olub bu atçeken: ola ve PBN; (sİ 1-12) olub bu atçeken rüsûmı ki resm-i ganem vire: ola rüsûm-ı atçeken ve resm-i ağnâmi vire PBN; (s 12) ve PBN.

113/b

(sİ) sipâhiliği: sipâhizâdelik PBN; (sİ) sehve PBN; (s3) olmayanlardan: olmaya anlardan PBN; (s3) dahi PBN; (s3-4) kânûn-ı diğer: - PBN; (s6) esâmisi: esâmisini PBN; (s6) temerrüdlük: temerrüd PBN; (s7) mutasarrıf: müteferrik PBN; (s8) kimesne: - PBN; (s9) mukarrerdir: mümkündür PBN; (sil) rüsûmı taleb oluna: rüsûm taleb olundukda PBN; (s 12) olmaya: olmayalar PBN; (s 14) ola ki: oldu ki PBN.

114/a

(sİ) ve PBN; (s5) ola: ol PBN; (s5-6) kabîle: kabilenin PBN; (s6) ve zirâ'atieri PBN; (s8) öşri PBN; (s 10) iderler: ideler PBN; (s 12) ala: alalar PBN; (s 12) rai: meri PBN; (s 15) bâd-ı hevâlanı: bâd-ı hevâların PBN.

114/b

(s5) şehzade: şehzâde-i civanbaht PBN; (s7) penâhîdir: penahdır PBN; (8)

ahvâle salâh-ı İbâda: ahvâl-i salâh-ı ʿibâd PBN; (sil) kânûn: - PBN; (s 12) babalan bir tarîkle: birer tarîkle babaları PBN; (s 13-14) virmeyüb ol kimesneler: virmeyen kimesneler PBN.

115/a

(s4) edâ PBN; (s5) ba'zı: ba'zısı PBN; (s6) ve: - PBN; (s9) ve billâhi'l- avnü ve't-tevfik ve hüve bi'l-isti'âneti hakîk PBN.